

JudEx+

Програма за развитие на професионалните умения за комуникация на работещите с деца при съдебни производства, в случаи на сексуално насилие над тях – Учебен пакет

Co-funded by the
Rights, Equality &
Citizenship Programme
of the European Union

Участници:

Де Лука Н., Димитров И., Франсис А., Гетос В., Катсунари Й., Кури В., Лейтао С., Ленарчич Б., Ло Касио М., Луизиду Н., Медарич З., Олсон С., Шаламанова Р. и Уокър А. (2017) *JudEx+*: Програма за развитие на професионалните умения за комуникация с деца, при съдебни процедури, в случаи на сексуално насилие над тях. Учебен пакет. <http://judex.uncrcpc.org/>

Редактор

София Лейтао (PhD)
Директор на Центъра за изследване и развитие
“Надежда за децата” Кипър

© Авторски права JudEx+ 2017

Снимка на корицата от Себастиан Пихлер (unsplash.com)

Този материал е резултат от проект *JudEx+*: *За правосъдие в защита на децата, при случаи на сексуално насилие над тях. (Към приятелски настроено към децата правосъдие в случаи на сексуално насилие над деца)*, съфинансиран от програмата на Европейския Съюз за „Права, равенство и гражданство“. Единствено авторите са отговорни за съдържанието на този материал. В него не е представено мнението на ЕС, както и ЕС не носи отговорност за използването на информацията, съдържаща се в тази публикация.

Референция на проекта: JUST/2014/RCHI/AG/PROF/7036

Координатор на *JudEx+*: *За правосъдие в защита на децата, при случаи на сексуално насилие над тях*, е Центърът по правата на детето „Надежда за децата“.

c e s i e
the world is only one creature

Folkuniversitetet

FREDERICK
UNIVERSITY

RINOVA
innovate, create & regenerate

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР.....	4
ОСНОВАНИЯ.....	5
ВЪВЕДЕНИЕ.....	7
РАЗДЕЛ I.....	10
МОДУЛ I: Правосъдие в защита на децата, при случаи на сексуално насилие над тях	11
МОДУЛ II: Невербална комуникация	277
МОДУЛ III: Вербална комуникация	41
РАЗДЕЛ II.....	52
МОДУЛ IV: Ранно откриване на сексуално насилие над деца	53
МОДУЛ V: Информиране на семействата за съдебните процедури	59
МОДУЛ VI: Механизми за междуинституционална подкрепа	66
МОДУЛ VII: Повишаване на осведомеността за сексуално насилие над деца	74
МОДУЛ VIII: Ранно откриване на професионалното прегаряне	84
МОДУЛ IX: Децата като насилници	90
ПРЕПРАТКИ.....	95

ПРЕДГОВОР

Ръководството на проект *JudEx+* за обучение на професионалисти за комуникация с деца, по време на съдебни процедури, в случаи на сексуално насилие над тях се появява на бял свят от необходимостта за прилагане на напътствията, очертани в такива международни документи като Конвенцията на ООН за правата на децата, Конвенцията от Ланзароте, ръководните принципи на Съвета на Европа за правосъдие в защита на децата, и други. Ръководството има за цел да предостави на обучителите инструментариум за водене на курсове и подобряване на подготовката на мултидисциплинарни екипи от професионалисти за подпомагане на деца, жертви на сексуално насилие, при провеждането на съдебни процедури. Ръководството предоставя знания за съответните конвенции и насоки, разбираем език за нуждите на родителите и децата, както и може да се използва за подобряване на сътрудничеството между различните институции, с цел по-добро обслужване на нуждите на децата.

Случаите, използвани в тази публикация, са взети от реалния живот. Включването на тези конкретни случаи показва предизвикателствата, пред които са изправени както професионалистите, така и децата и техните семейства. Тези случаи подкрепят необходимостта от разработването на Ръководство за насърчаване и защита на правата на децата в рамките на съдебната система.

Посланието на ръководството е насърчаване на сътрудничеството и координацията между партньорите по възможно най-добрият начин, за да служат и защитават децата от по-нататъшни травматични преживявания, при преминаване през различните етапи в съдебната система. Познаването на конвенциите и насоките, както и взаимното разбирателство и действие могат да допринесат за по-добрата защитата на децата жертви на сексуално насилие, преминаващи през съдебната система. Това също така може да помогне на професионалистите да се чувстват по-добре подкрепени и ефективни в границите на собствената си професионална рамка.

За нас е удоволствие да представим това Ръководство, което може да подкрепи професионалистите в тяхното текущо обучение и развитие. Надяваме се, че материалите, съдържащи се в това ръководство и обучението, предоставено на участниците, ще увеличат усилията за цялостно справяне през различните етапи от съдебното производство. Изразявам най-добрите си пожелания за това начинание.

Елени Караяни, PsyD

Лицензиран Клиничен Психолог

Координатор по клинично обучение, Факултет по психология, Кипърски Университет

ОСНОВАНИЯ

Тази програма е резултат от съвместни усилия на партньорските организации¹ в проекта JudEx+, които са ангажирали професионалисти от различни области, за да допринесат със своя опит и способности за разработването на съдържанието, насочено към изграждане на умения в заинтересованите лица при комуникация с деца, жертви на сексуално насилие, на различни етапи от съдебното производство.

Освен това бихме искали да благодарим на:

В Кипър:

Д-р Елени Караяни, клиничен психолог, практически координатор във факултета по психология на Кипърския Университет, външен експерт по проекта JudEx+, за нейните насоки и преглед на разработеното съдържание.

Г-ца Семели Визаку, старши клиничен психолог в службата за психично здраве на Министерството на здравеопазването на Република Кипър за първоначалната ѝ подкрепа за разбиране на гледната точка на детето при комуникацията в съдебните производства, в случай на сексуално насилие над деца.

Професионалистите от Министерството на образованието и културата, Министерството на здравеопазването и полицията на Република Кипър, участвали в създадените групи, които споделят своите гледни точки по текущото съдържание, както и какво е необходимо при комуникацията с деца по време на съдебно производство, в случаите на сексуално насилие над деца.

В Италия:

Младежите и жертвите, които се съгласиха да участват в интервютата по такава деликатна и гореща тема, както и професионалистите от: Община Палермо, Регионалната полиция в Палермо, Младежките съдилища на Палермо, Трапани и Месина, офиса на Обществената прокуратура в Палермския съд за непълнолетни, прокуратурата в наказателния съд в Палермо, местния здравен орган (Azienda Sanitaria Provinciale) в Палермо, звеното за детска невропсихиатрия на местния здравен орган (ASP NPIA Palermo), италианското министерство за Обществено образование и местния образователен офис в Сицилия (Ufficio Scolastico Regionale per la Sicilia), Асоциацията САВАМ Onlus, Кооператива Piccole Donne и Социалната кооперация Koinè, които се ангажираха да споделят с нас своите възгледи за правосъдие в защита на децата при случаи на сексуално насилие над тях.

В България:

Бихме искали да благодарим на професионалистите от социологическата агенция „Сова Харис“, които допринесоха за събирането на данни, свързани с отношението на детето към съдебното производство, в случаите на сексуално насилие над деца.

¹ Център по правата на децата “Надежда за децата” (Кипър); Фредерик Университет (Кипър); Асоциация Знаем и Мога (България); CESIE (Италия); Университета на Приморска/Научен и изследователски център Копер (Словения); Фолк университет (Швеция); Ринова (Великобритания).

Настоящото ръководство е инструмент, който ще подпомогне специалистите, работещи по случаи на сексуално насилие над деца, да възприемат и интегрират подход, който да бъде благоприятен за децата при правораздаването и всички свързани с него услуги.

Благодарим Ви за Вашия принос към проекта JudEx +, той е неоценим.

ВЪВЕДЕНИЕ

JudEx + е програма за развитие, целяща изграждане на умения и способности у професионалисти, които работят в различни етапи от съдебното производство в случаи на сексуално насилие над деца, да комуникират с деца-жертви, свидетели и насилници. Този инструмент е разработен в рамките на проект JudEx +: за правосъдие в защита на децата в случаи на сексуално насилие над тях, финансиран от Програма „Правата, равенството и гражданството“ на Европейския Съюз. Партньорите по проекта са: Международна хуманитарна институция - Център за правата на децата “Надежда за децата” (Кипър); Фредерик Университет (Кипър); Асоциация „Знам и Мога“ (България); CESIE (Италия); Университет Приморски (Научен и изследователски център Копер, Словения); Фолк университет (Швеция); Ринова (Великобритания). Департаментът по психично здраве на Министерството на здравеопазването на Република Кипър е асоцииран партньор.

Цел

Тази програма популяризира щадящите деца съдебните производства, които насърчават професионалистите да бъдат информирани и да вземат предвид правата и нуждите на децата, когато комуникират с тях и работят по техните дела. Под понятието „права“ ние имаме предвид не само специфичното за страната законодателство, но и правата на децата, както са посочени в Конвенцията на ООН за правата на детето (Конвенцията за правата на детето)², и по-специално в член 12, както и в Конвенцията на Съвета на Европа³ за защита на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално малтретиране (Конвенцията от Ланзароте), която се отнася до правото на детето да бъде изслушано и да участва в процеса на вземане на решения в случаи на сексуално насилие.

Като учебен инструмент, програмата има следните цели:

1) Повишаване на осведомеността на участниците относно правата на децата и щадящо децата правосъдие чрез международни инструменти като Конвенцията на ООН за правата на детето, Конвенцията от Ланзароте, Насоките на Съвета на министрите към Съвета на Европа за благоприятно за децата правосъдие⁴ и Наръчник на UNDOC и УНИЦЕФ за професионалисти и законотворци по въпросите на правосъдието по дела, свързани с деца-жертви и свидетели на престъпление⁵.

² Конвенция за правата на детето <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/crc.pdf>

³ Конвенция на Съвета на Европа за защита на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално малтретиране <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482>

⁴ Съвет на Европа. 2011. Насоки на Съвета на министрите на Съвета на Европа за благоприятно правосъдие за децата. Издание на Съвета на Европа.

⁵ UNDOC & UNICEF. 2009. Наръчник за професионалисти и законотворци по въпросите на правосъдието по дела, свързани с деца-жертви и свидетели на престъпления.

2) Подобряване на уменията на участниците да комуникират с деца по време на съдебните производства, като по този начин свеждат до минимум травмирането им и допринасят за щадящи децата процеси.

3) Насърчаване на устойчиви мрежи за общуване и обмен на знания между специалистите, работещи с детето на различни етапи от съдебното производство.

Целева аудитория

Програмата е насочена към заинтересованите страни, които се занимават с правосъдие в интерес на децата, особено специалисти, занимаващи се с правни и съдебни производства, свързани с деца: като практикуващи юристи, полицейски служители, служители в социалната сфера, здравни работници, учители, училищен персонал и служители на НПО, работещи за подкрепа на децата.

Съдържание и структура

Изборът на съдържанието и модулите е резултат от анализ на потребностите, извършен сред мултидисциплинарни групи от специалисти в Кипър, България, Италия, Словения и Швеция. Избраните теми се очертаха като най-значими и подходящи за изграждане на умения у специалистите и подобряване на положението на детето в различните страни. Заедно с уменията за невербални и вербални комуникации при взаимодействие с детето, се счита че процедурите, които са благоприятни за децата, могат да бъдат оптимизирани чрез подобряване на комуникацията със семействата и междуинституционалното сътрудничество, както и чрез общуване за ранно откриване, докладване на насилие и на ниво превенция, чрез подобряване на стратегиите за повишаване на осведомеността.

По този начин, програмата е организирана в два основни раздела: Раздел I представя оформлението и съдържанието на основните модули, пряко адресирани до правата на децата, правосъдната система за деца, невербалната и вербалната комуникация с децата в случаи на сексуално насилие. Раздел II представя селекция от теми за изграждане на умения в участниците за ранно откриване на насилието, подкрепа за семейството, повишаване на осведомеността, междуинституционалното сътрудничество в случаи на сексуално насилие над деца, в случаи когато децата са насилници и професионалното прегаряне на специалистите.

Всеки модул представя целите, които трябва да се постигнат; схемата на модула; ресурсите за обучение, такива като помагала, листовки, представяне на документи и казуси за обсъждане; карти за дискусии, които да насочват обучаемите по съответните въпроси, за да ги обсъдят и допълнително да ги проучат.

Учебен пакет

Участниците в програмата получават това учебно пособие, съдържащо информация и ресурси за пълната програма JudEx+, включително материалите, които трябва да бъдат покрити по време на обучение; препратки към полезни ресурси и библиография; тест за самооценка на комуникационни практики с детето. Целта на учебния пакет е да даде възможност на участниците в програмата JudEx+ да надграждат знанията си и да подобряват допълнително

уменията си по разглежданите теми. Обучителният пакет е достъпен онлайн в платформата JudEx+.

РАЗДЕЛ I

МОДУЛ I: Правосъдие, щадящо децата, при случаи на сексуално насилие над тях.

ЦЕЛИ

При приключването на този модул участниците трябва да могат:

- * Да обяснят концепцията за щадящо децата правосъдие в контекста на съдебното производство, в случаи на сексуално насилие над деца.
- * Да се запознаят с международните и национални инструменти за защита на правата на детето в съдебни производства, в случаи на сексуално насилие.
- * Да обобщят междуинституционалните възможности за сътрудничество при прилагането на щадящо децата правосъдие, в случаи на сексуално насилие над тях.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесия	Метод	Източници
1.1 Щадящо децата правосъдие	Световно кафене	Помагало 1: Конвенция на Съвета на Европа за защита на децата от сексуална експлоатация и сексуално малтретиране Помагало 2: Насоки на Съвета на министрите на Съвета на Европа за щадящо децата правосъдие Помагало 3: Конвенцията на ООН за правата на детето Помагало 4: Национални правни инструменти Групови дискуссионни карти 1,2,3,4
1.2 Устойчиво, щадящо децата правосъдие, чрез междуинституционално сътрудничество	Мисловна карта	Помагало 5: Карта на устойчиво междуинституционално сътрудничество

СЕСИЯ 1.1

Цел: Сесията трябва да изгради умения в участниците да идентифицират национални и международни инструменти, свързани с щадящо децата правосъдие, в случаи на сексуално насилие над деца. Участниците трябва да са в състояние да опишат основните компоненти на делата с участие на деца жертви на сексуално насилие.

СЕСИЯ 1.2

Цел: Сесията трябва да насърчава изграждането на мрежа за комуникация между участниците и да повиши техния капацитет за установяване и поддържане на междуинституционално сътрудничество в случаи на сексуално насилие над деца.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ I**

ПОМАГАЛО 1: Конвенция на Съвета на Европа за защита на децата от сексуална експлоатация и сексуално малтретиране

Член 5. Наемане, обучение и повишаване на осведомеността на лицата, работещи с деца.

1. Всяка от страните предприема необходимите законодателни или други мерки за насърчаване на осведомеността за закрилата и правата на децата на лицата, които имат редовни контакти с деца в сферата на образованието, здравеопазването, социалната защита, правосъдието и правоприлагането, както и в сферите, свързани със спорта, културните и развлекателни дейности.

2. Всяка от страните предприема необходимите законодателни или други мерки, за да гарантира, че лицата, посочени в параграф 1, имат адекватни познания за сексуалната експлоатация и сексуалната злоупотреба с деца, средствата за тяхното идентифициране и възможността, посочена в член 12, параграф 1.

Член 6. Образование за деца

Всяка от страните предприема необходимите законодателни или други мерки, за да гарантира, че децата по време на основното и средното образование получават информация за рисковете от сексуална експлоатация и сексуално насилие, както и относно средствата за защита, адаптирани към тяхното възрастово развитие. Тази информация, предоставена в сътрудничество с родителите, когато е уместно, се предоставя в по-общ контекст на информация за сексуалността и обръща специално внимание на ситуации на риск, особено тези, които включват използването на нови информационни и комуникационни технологии.

Член 9. Участие на децата, частния сектор, медиите и гражданското общество

1. Всяка от страните насърчава участието на деца, в съответствие с променящия им се капацитет, в разработването и изпълнението на държавни политики, програми или други инициативи, свързани с борбата срещу сексуалната експлоатация и сексуалното малтретиране на деца.

2. Всяка от страните насърчава частния сектор, по-специално сектора на информационните и комуникационните технологии, туризма и туристическата индустрия, банковия и финансовия сектор, както и гражданското общество, да участват в разработването и прилагането на политики за предотвратяване на сексуално насилие и сексуална експлоатация, злоупотреба с деца и прилагане на вътрешни норми, чрез саморегулиране или съвместно регулиране.

3. Всяка от страните насърчава медиите да предоставят подходяща информация относно всички аспекти на сексуалната експлоатация и сексуално насилие над деца, при зачитане на независимостта на медиите и свободата на пресата.

4. Всяка от страните насърчава финансирането, включително, когато е уместно, чрез набиране на средства, чрез проекти и програми, осъществявани от гражданското общество, насочени към предотвратяване и защита на децата от сексуална експлоатация и сексуално насилие.

ДИСКУСИОННА КАРТА 1: Конвенция на Съвета на Европа за защита на децата от сексуална експлоатация и сексуално малтретиране

1. Обсъдете как се прилагат членове 5, 6, 9 от Конвенцията във вашата страна. За всяка статия:

- * Дайте конкретни примери, илюстриращи действащите мерки.
- * Очертайте областите за подобряване, предлагайки практически идеи.

2. Обсъдете в какъв контекст в момента се провеждат интервюта с детето, в случаи на сексуално насилие във вашата страна. На база на опита, който имате при работата си с деца, очертайте положителните и отрицателните аспекти. Моля, предложете оптимален сценарий за подходяща комуникация с децата.

ПОМАГАЛО 2: Насоки на Съвета на министрите на Съвета на Европа за щадящо децата правосъдие

III. Основни принципи

1. Насоките се основават на съществуващите принципи, залегнали в актовете, посочени в преамбюла и в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека.
2. Тези принципи са допълнително разработени в следващите раздели и трябва да се прилагат към всички глави на тези насоки.

A. Участие

1. Трябва да се зачита правото на всички деца да бъдат информирани за техните права, да им бъдат предоставени подходящи начини за достъп до правосъдие и да бъдат консултирани и изслушвани в производства, които ги засягат. Това включва придаване на надлежна тежест на възгледите на децата, като се има предвид тяхната зрялост и всякакви трудности в комуникацията, които те могат да имат, за да направят това участие смислено.
2. Децата трябва да бъдат разглеждани и третираны като пълноправни носители на права и трябва да имат право да упражняват всичките си права по начин, който взема предвид способността им да формират свои собствени възгледи по обстоятелствата, свързани със случая.

B. Защита на интересите на детето

1. Държавите-членки трябва да гарантират ефективното прилагане на правото на децата да имат най-добра защита на техните интереси и те да бъдат от първостепенна важност при разглеждане на всички въпроси, свързани с тях.
2. При оценяване на най-добрият интерес на участващите или засегнатите деца:
 - a. Трябва да се отдава необходимата тежест на техните виждания и мнения;
 - б. Винаги трябва да се зачитат останали права на детето, като например правото на достойнство, свобода и равнопоставено третиране;
 - в. Трябва да бъде приет всеобхватен подход от всички съответни органи, за да се отдели необходимото внимание на основните интереси на детето, включително психическото и физическото им благосъстояние, правните, социалните и икономическите им интереси.
3. Най-добрите интереси на всички деца, участващи в една и съща процедура или случай, трябва да бъдат оценявани и балансирани поотделно, за да се съгласуват евентуални конфликтни интереси на децата.
4. Докато съдебните органи имат крайната компетентност и отговорността за вземане на окончателните решения, държавите-членки трябва да направят, когато е необходимо, съгласувани усилия за установяване на мултидисциплинарни подходи, с цел да се прецени най-добрият интерес на децата в процедурите.

B. Достойнство

1. Децата трябва да бъдат третираны с грижа, чувствителност, справедливост и уважение по време на всяка процедура или случай, като се обръща специално внимание на личното им положение, благополучие и специфични нужди и с пълно зачитане на тяхната физическа и

психическа цялост. Това отношение следва да им се предостави, независимо по какъв начин са се свързали със съдебни или извънсъдебни производства или други интервенции и без значение от техния правен статут и правоспособност във всяка процедура или случай.

2. Децата не трябва да бъдат подлагани на изтезания, нечовешко или унижително отношение, или наказание.

Г. Защита от дискриминация

1. Правата на децата се гарантират без дискриминация на основание пол, раса, цвят или етнически произход, възраст, език, религия, политически или други възгледи, национален или социален произход, социално-икономически произход, статус на техния родител(и), асоцииране с национално малцинство, имущество, раждане, сексуална ориентация, полова идентичност или друг статут.

2. Може да се наложи да се предостави специфична защита и помощ на по-уязвими деца, като деца мигранти, деца търсещи убежище и бежанци, деца без придружител, деца с увреждания, бездомни и скитащи деца, ромски деца и деца в институции.

IV. Благоприятно за децата правосъдие, преди, по време и след съдебно производство

A. Общи елементи на щадящо децата правосъдие

1. Информация и съвети

1. От първия си контакт със съдебната система или с други компетентни органи (като например полицията, имиграционни власти, образователни, социални и здравни служби) и по време на съдебен процес, децата и техните родители следва да бъдат своевременно и адекватно информирани за:

- а. Техните права, по-специално специфичните права, които децата имат по отношение на съдебно или извънсъдебно производство, в което са или могат да участват, както и наличните инструменти за отстраняване на възможни нарушения на техните права, включително възможността да се обърнат към съдебно или извънсъдебно производство или други действия. Това може да включва информация за вероятната продължителност на производството, възможния достъп до обжалване и независими механизми за подаване на жалби;
- б. Системата и процедурите, като се вземе предвид конкретното място, което детето ще има и ролята, която то може да играе в него, както и различните процедурни стъпки;
- в. Съществуващите механизми за подпомагане на детето, когато участва в съдебни или извънсъдебни процедури;
- г. Целесъобразността и възможните последици от дадено съдопроизводство или извънсъдебно производство;
- д. Таксите или последващите действия, направени по тяхната жалба, когато е възможно;
- е. Времето и мястото на съдебното производство и други важни събития, като изслушвания, ако детето е лично засегнато;
- ж. Общия напредък и резултата от производството или намесата;
- з. Наличието на защитни мерки;

- и. Съществуващите механизми за преразглеждане на решенията, засягащи детето;
 - й. Съществуващите възможности за получаване на обезщетение от извършителя или от държавата чрез съдебния процес, чрез алтернативни граждански производства или чрез други процеси;
 - к. Наличието на услуги (здравни, психологически, социални, тълкувателни, преводни и други) или организации, които могат да осигурят подкрепа и средства за достъп до такива услуги, заедно със спешна финансова подкрепа, където е възможно;
 - л. Всякакви специални договорености, които са на разположение, за да се защитят, доколкото е възможно, по най-добър начин техните интереси, ако пребивават в друга държава.
2. Информацията и съветите следва да се предоставят на децата по начин, адаптиран към тяхната възраст и зрялост, на език, който те могат да разберат и който е адекватен на техния пол и култура.
3. По принцип, както детето, така и родителите или законните му представители, трябва да получат информацията директно. Предоставянето на информация на родителите не трябва да бъде алтернатива на съобщаването на информацията на детето.
4. Необходимите за децата материали, съдържащи съответната правна информация, следва да се предоставят и разпространяват широко и да се създадат специални информационни услуги за деца, като специализирани уебсайтове и телефонни линии за помощ.
5. Информация за всички обвинения срещу детето трябва да бъде предоставена своевременно и непосредствено след подаването на обвинението. Тази информация трябва да бъде предоставена както на детето, така и на родителите по такъв начин, че те да разбират точните обвинения и възможните последици.

2. Защита на личния и семейния живот

6. Поверителността и личните данни на децата, които участват или са участвали в съдебни или извънсъдебни производства и други интервенции, следва да бъдат защитени в съответствие с националното законодателство. Това обикновено означава, че не може да бъде предоставена или публикувана информация или лични данни, особено в медиите, които могат да разкрият или косвено да позволят разкриването на самоличността на детето, включително изображения, подробни описания на детето или семейството на детето, имена или адреси, аудио и видео записи и др.
7. Държавите-членки следва да предотвратят нарушенията на правото на личен живот, посочени в насока 6 по-горе, от страна на медиите, чрез законодателни мерки или наблюдение на саморегулирането от самите медиите.
8. Държавите-членки следва да предвидят ограничен достъп до всички записи или документи, съдържащи лични и чувствителни за децата данни, по-специално в производства, свързани с тях. Ако е необходимо прехвърлянето на лични и чувствителни данни, като се отчитат висшите интереси на детето, държавите-членки следва да регулират това прехвърляне в синхрон със съответното законодателство за защита на данните.

9. При изслушване на деца или при представяне на доказателства в съдебни или извънсъдебни производства или при други действия, когато е целесъобразно, за предпочитане е това да стане при закрити врати. По правило трябва да присъстват само онези, които са пряко ангажирани, при условие, че те не възпрепятстват децата при даване на показания.

10. Професионалистите, работещи с и за деца, следва да се придържат към стриктните правила за поверителност, освен когато съществува риск да се навреди на детето.

3. Безопасност (специални превантивни мерки)

11. Във всички съдебни и извънсъдебни производства или други действия децата трябва да бъдат защитени от вреди, включително заплахи, репресии и вторична виктимизация.

12. Професионалистите, работещи с и за деца, следва, при необходимост, да бъдат предмет на редовно проучване, съгласно националното законодателство и без да се засяга независимостта на съдебната власт, за да се гарантира тяхната пригодност за работа с деца.

13. Специални предпазни мерки трябва да се прилагат за деца, когато предполагаемият извършител е родител, член на семейството или полагащ грижи.

ДИСКУСИОННА КАРТА 2: Насоки от Съвета на министрите на Съвета на Европа за щадящо децата правосъдие

Помислете върху определението за " щадящо децата правосъдие", неговите основни принципи и общи елементи (III и IV.A.1/2/3). Обсъдете начините, по които може да се каже, че във вашата страна съдебните производства в случаи на сексуално насилие са подходящи за деца. Маркирайте принципите и елементите, които подкрепят вашия аргумент.

ПОМАГАЛО 3: Конвенция на ООН за Правата на детето

Член 3

1. При всички действия, свързани с деца, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, съдилища, административни органи или законодателни органи, първостепенното съображение е висшият интерес на детето.
2. Държавите-участнички в Конвенцията се задължават да осигурят на детето такава защита и грижи, каквито са необходими за неговото благополучие, като се вземат предвид правата и задълженията на неговите родители, законни настойници или други лица, които са юридически отговорни за него, като за тази цел се предприемат всички подходящи законодателни и административни мерки.
3. Държавите-участнички гарантират, че институциите, услугите и местата, отговорни за грижите или закрилата на децата, съответстват на стандартите, установени от компетентните органи, особено в областта на безопасността, здравето, броя и годността на техния персонал, както и компетентен надзор.

Член 4

Държавите-участнички предприемат всички подходящи законодателни, административни и други мерки за прилагане на правата, признати в настоящата конвенция. Що се отнася до икономическите, социалните и културните права, държавите-участнички предприемат максимални мерки съобразно наличните си ресурси и при необходимост в рамките на международното сътрудничество.

Член 9

1. Държавите-участнички гарантират, че едно дете не може да бъде отделено от своите родители против волята им, освен когато компетентните органи, подлежащи на съдебен контрол, определят в съответствие с приложимите закони и процедури, че такова разделяне е необходимо за висшият интерес на детето. Такова определяне може да бъде необходимо в конкретен случай, като например случаите на злоупотреба или небрежност към детето от страна на родителите, или когато родителите живеят отделно и трябва да се вземе решение относно местоживеенето на детето.
2. При всяко производство по параграф 1 от настоящия член всички заинтересовани страни имат възможност да участват в производството и да изложат становищата си.
3. Държавите-участнички ще зачитат правото на детето, което е отделено от единия или от двамата родители, да поддържа лични отношения и пряк контакт с двамата родители редовно, освен ако е в противоречие с висшият интерес на детето.
4. Когато такова разделяне е резултат от каквото и да е действие, предприето от държава-участничка по Конвенцията, като задържане, лишаване от свобода, изгнание, експулсиране или смърт (включително смърт, произтичаща по каквато и да е причина, докато лицето е задържано в съответната държава) на единия или на двамата родители, или на детето, тази държава-участничка, при поискване, предоставя на родителите, на детето или, ако е уместно, на друг член на семейството, съществена информация относно местонахождението на отсъстващия член (ове) от семейството, освен ако предоставянето на информацията би било в ущърб на

благосъстоянието на детето. Държавите-участнички също така гарантират, че подаването на такова искане само по себе си няма да има неблагоприятни последици за засегнатото лице (а).

Член 12

1. Държавите-участнички в Конвенцията, осигуряват на детето, което е в състояние да формира свои собствени възгледи, правото да изразява свободно тези възгледи по всички въпроси, които го засягат, като на тези възгледи се отдава необходимата тежест в съответствие с възрастта и зрелостта на детето.
2. За тази цел на детето трябва да бъде предоставена възможност да бъде изслушано във всяко съдебно и административно производство засягащо детето, пряко или чрез представител или подходящ орган, в съответствие с процедурните правила на националното законодателство.

Член 19

1. Държавите-участнички по Конвенцията, предприемат всички подходящи законодателни, административни, социални и образователни мерки за защита на детето от всички форми на физическо или морално насилие, нараняване или злоупотреба, пренебрегване или небрежно отношение, малтретиране или експлоатация, включително сексуално насилие от страна на родител(и), законен настойник(ци) или всяко друго лице(а), което се грижи за детето.
2. Такива защитни мерки, ако е целесъобразно, трябва да включват ефективни процедури за създаване на социални програми за осигуряване на необходимата подкрепа за детето и за тези, които се грижат за детето, както и за други форми на превенция и за идентифициране, докладване, сезиране, разследване, лечение и проследяване на случаите на малтретиране на деца, описани по-горе, и по целесъобразност за съдебна намеса.

Член 20

1. Дете, временно или постоянно лишено от семейната си среда или чийто личен интерес не позволява то да остане в тази среда, има право на специална закрила и помощ, предоставена от държавата.
2. Държавите-участнички, в съответствие със своето национално законодателство, осигуряват алтернативна грижа за такова дете.
3. Такива грижи могат да включват, освен друго, настаняване в приемни семейства, кафала на ислямското право, осиновяване или ако е необходимо, настаняване в подходящи институции, в които се полагат грижи за деца. Когато се взимат решения, трябва да се обърне внимание на желателна приемственост във възпитанието на детето и на етническия, религиозен, културен и езиков произход на детето.

Член 24

1. Държавите-участнички по Конвенцията признават правото на детето да се ползва от най-високия достижим стандарт на здравеопазване и на оборудване за лечение на заболявания и рехабилитация на здравето. Държавите-участнички се стремят да гарантират, че никое дете не е лишено от правото си на достъп до такива здравни услуги.

3. Държавите-участнички предприемат всички ефективни и подходящи мерки с оглед премахване на традиционните практики, които са в ущърб със здравето на децата.

Член 34

Държавите-участнички в Конвенцията се задължават да защитават детето от всички форми на сексуална експлоатация и сексуално насилие. За тези цели държавите-участнички конкретно предприемат всички подходящи национални, двустранни и многостранни мерки за предотвратяване на:

- (а) Подбуждане или принуждаване на дете да се занимава с незаконна сексуална дейност;
- (б) Използването на деца за проституция или други незаконни сексуални практики;
- (в) Използването на деца в порнографски филми и материали.

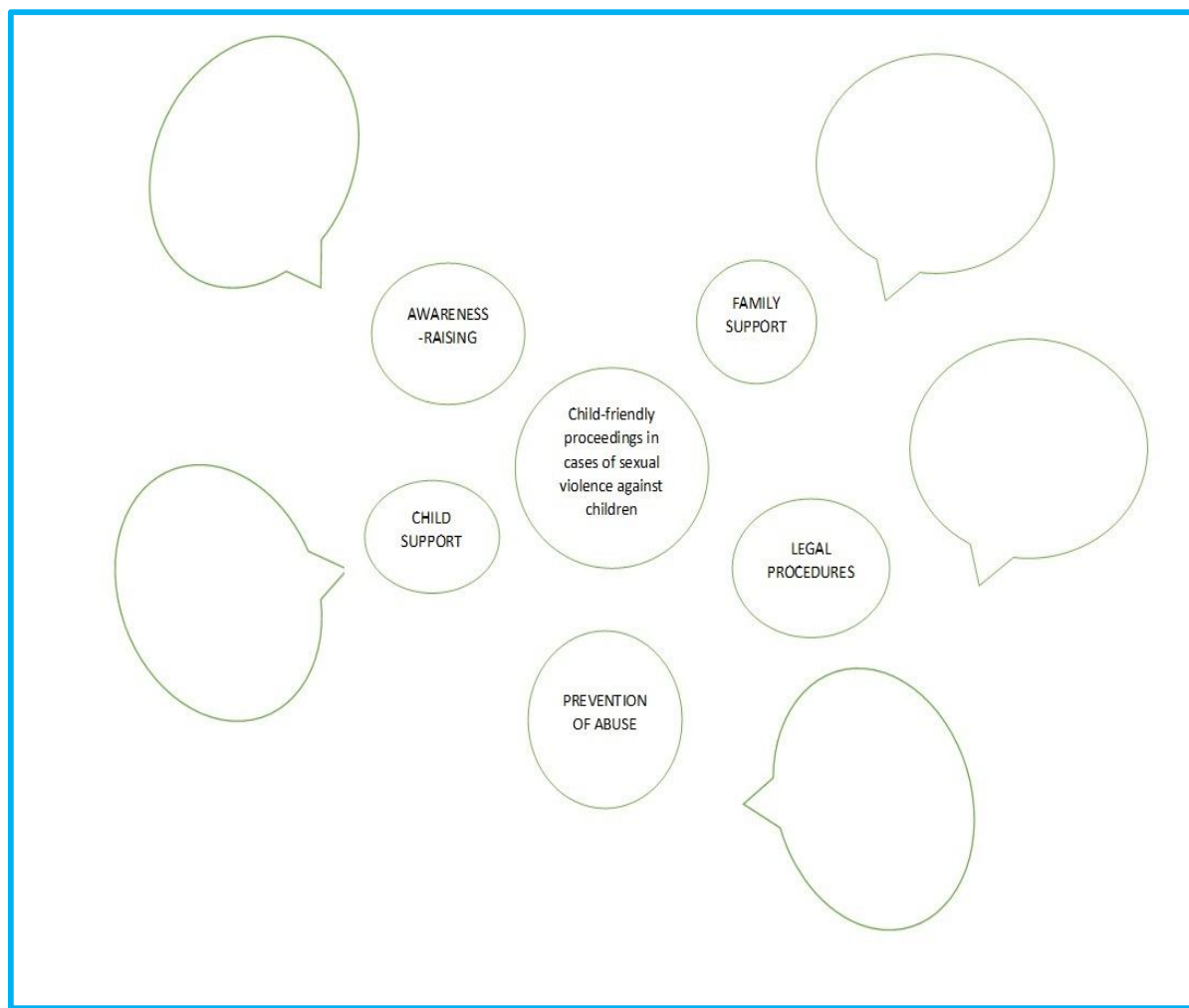
Член 40

1. Държавите-участнички в Конвенцията, признават правото на всяко дете, за което се твърди, или е обвинено, или е установено, че е нарушило наказателния закон, да се третира по начин, който да насърчава чувството за достойнство и стойност на детето, който да укрепва зачитането на човешките права и основните свободи на другите от страна на детето и който да отчита възрастта на детето, да насърчава реинтеграцията на детето и поемането на гражданска роля на детето в обществото.

ДИСКУСИОННА КАРТА 3: Конвенция на ООН за Правата на детето

1. Идентифицирайте и обсъдете как представените материали установяват устойчивостта на благоприятното за децата съдопроизводство в случаи на сексуално насилие над деца.
2. Във вашата страна, кои са областите, в които липсва видимо въздействие? Предложете мерки, които могат да доведат до положителни промени.

ПОМАГАЛО 5: КАРТА НА УСТОЙЧИВО МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

МОДУЛ II: НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЯ

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците трябва да могат да:

- * Обяснят влиянието на езика на тялото и културната специфика върху комуникацията с детето.
- * Разпознават и предоставят примери за невербални комуникационни похвати, които улесняват и/или влошават комуникацията с детето.
- * Определят заинтересованите страни, които могат допълнително да подпомогнат изграждането на умения за невербална комуникация с детето.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Метод	Ресурси
2.1 Невербална комуникация с детето	Уводна лекция	Уводна лекция 1
2.2 Език на тялото	Обсъждане на казуси	Помагало 6: Казус: Разбиране на езика на тялото Дискусионни карти 5, 6 и 7
2.3 Културни специфики	Обсъждане на казуси	Помагало 7: Казус: Осъзнаване на културно специфичната невербална комуникация Дискусионни карти 8, 9 и 10

СЕСИЯ 2.1

Цел: Да се повиши осведомеността на специалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти) относно невербалната комуникация при взаимодействие с деца в случаи на сексуално насилие. Участниците ще бъдат запознати с елементите на невербалната комуникация.

СЕСИЯ 2.2

Цел: Да се повиши информираността на специалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти) относно невербалната комуникация при взаимодействие с деца в случаи на сексуално насилие. Участниците ще обсъдят невербалната комуникация с акцент върху начините, по които езикът на тялото влияе върху комуникацията с детето.

СЕСИЯ 2.3

Цел: Да се изградят умения у професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти) за невербална комуникация при взаимодействие с деца в случаи на сексуално насилие. Участниците ще обсъдят невербалната комуникация с акцент върху начините, по които културните особености влияят на комуникацията с детето.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ II**

УВОДНА ЛЕКЦИЯ 1: НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЯ

Невербалната комуникация

Невербалната комуникация е предаването на мисли, данни, вярвания, нагласи и чувства, без да се използват думи. По-специално, "невербалната комуникация" означава всяка форма на езиково поведение, възприемана чрез сетивата и засягаща процеса на взаимодействие между хората. Физическите докосвания, израженията на лицето, контактът с очите, позата на тялото, жестовете и физическото разстояние се считат за невербални действия.

Разбиране на езика на тялото

Тъй-като всяка форма на човешко взаимодействие е повлияна от невербалната комуникация, взаимодействието на специалистите с детето, което е било сексуално насилено също е повлияно от нея. Тази връзка е двупосочна, поради което специалистът трябва да бъде много внимателен както в посланията, които предава на детето чрез невербални действия, така и в разбирането и декодирането на съобщенията, които детето иска да предаде. Невербалните действия на специалиста засягат директно тези взаимоотношения, тъй като те могат да подскажат одобрение или неодобрение на информацията или поведението на детето, в резултат на което детето да фалшифицира фактите, за да спечели благоволенieto на специалиста. Израженията на лицето на специалиста оказват силно влияние върху последващите реакции на детето. Например, изразите на изненада или отвращение от страна на специалиста могат да накарат детето да задържи информация, да направи противоречиви изявления или прекалено да драматизира събитията.

Специалистът трябва да вземе предвид следното:

- * Разстоянието между него и детето. Трябва да има разстояние от поне един метър между двамата (в зависимост от това колко срамежливо или наранено е детето). Всяко дете има свое собствено лично пространство, но ако надхвърли два метра, специалистът надхвърля границата на разстоянието за социален контакт. Ако детето изразява необходимостта от по-интимен контакт, тогава практикуващият може да се доближи.
- * Неговото/нейното положение и поза на тялото. Препоръчва се специалистът и детето да седят на едно и също ниво и да избягват да седят лице в лице, тъй като това предполага положение на конфронтация. Специалистът трябва да има леко отворени крака и ръце и да е наведен към детето.
- * Времето разпределение на професионалния език на тялото (правете едни и същи жестове и имитирайте детето) да бъде в синхрон с това на детето. Тази синхронизация дава усещането, че детето ще бъде чуто.

- * Изражението на лицето му. Детето ще престане да говори, ако: специалистът е ангажиран с това, което се случва около него, показва, че е отегчен и има неподходящо изражение (например ако се усмихва, когато детето разказва нещо тъжно и болезнено).
- * Слушателските и двигателни стимули. Специалистът може да изрази интереса си, използвайки звуци като "Хм ... хмм" и "Аха ..." и кимайки, както и като прави имитиращи изражения и движения с глава и лице (съответстващи на това, което се говори).
- * Усмивката, която често помага на децата да се отпуснат и да се чувстват комфортно и безопасно с специалиста.
- * Визуален контакт с детето. Ако специалистът непрекъснато поддържа контакт с очите, той / тя може да накара детето да се чувства неудобно, но ако едва поглежда детето, ще му бъде трудно да улови емоциите. Контактът с очите е необходим, но до известна степен.
- * Мълчанието. Нормално е, по време на разговора да има моменти на мълчание. Специалистът трябва да даде време на детето да достигне до вътрешните си тревоги и да изрази най-дълбоките си мисли и чувства. Големите интервали мълчание може да са знак за затруднението на детето да се обърне към този проблем, поради което специалистът трябва да помогне на детето като му задава въпроси или го попита дали иска да обсъдят проблема на по-късен етап.

Освен това е важно специалистът да обърне особено внимание на невербалното поведение на детето като:

- * Жестовите. Всеки жест на детето олицетворява послание към специалиста. Някои поведения на самовглъбеност, като игра с пръсти или с дрехи, могат да подскажат за затруднението на детето да влезе в контакт с специалиста и някои жестове, като докосване на тялото на специалиста, могат да подскажат за нуждата на детето от по-тесен контакт.
- * Изражение на лицето. Обръщането на специално внимание на изражението на лицето на детето и задаването на подходящи въпроси помага на специалиста да разбере по-добре какво мисли или усеща детето.
- * Погледът. Добре е да се наблюдава посоката и подвижността, интензивността и изразителността на погледа на детето.
- * Тонът. Практикуващият трябва да наблюдава дали детето е безразлично, отпуснато или нервно във всички фази на разговора.
- * Скоростта и интензивността на речта му, защото това ще помогне за декодирането на посланието, което детето изпраща. Ако детето казва, че се чувства щастливо, но тонът на гласа му звучи различно, ще бъдат зададени някои въпроси, за да се

определи дали и защо има противоречие между това, което тя/той казва и как го казва.

Културните различия в невербалната комуникация

Във всяка култура съществуват специфични начини за изразяване на чувствата, за справяне с болка и скръб, за говорене за себе си, за даване на съвети как да се утешим и специфичен подход към сексуалността. По същия начин има големи различия между културите по отношение на невербалната комуникация.

Професионалистът, който работи с деца от други култури, преживели сексуално насилие, трябва да отчита в особена степен културните различия, които могат да възникнат, за да се предотврати изпращането или приемането на фалшиви послания.

Професионалистът трябва да проучи културата на детето преди първата си среща.

- * Добре е да се ръководите от поведението на детето и семейството му. Ако детето се доближи или докосне професионалиста безгрижно, той може да направи същото.
- * Движенията на ръката и рамото трябва да се използват много внимателно. Много жестове имат много различни значения в различните култури.
- * Изражението на лицето на детето може да доведе до погрешно тълкуване на неговите чувства или до надценяване/подценяване на емоционалната тежест. Това важи и за наличието или липсата на сълзи или плач и други изрази на болка, които са тясно свързани с културата и характера на детето.
- * Не настоявайте да имате контакт с очи с детето. В някои култури контактът с очите се смята за неуважителен или груб и липсата на контакт с очите не означава, че другият не ви обръща внимание. В Гана, например, малките деца биват приучавани да не гледат възрастните в очите, защото това се счита за акт на непокорство.

Помагало 6: Примери от практиката - разбиране на езика на тялото

Обобщение

Целта на това проучване е да помогне на професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, учители, психолози) да подобрят своите невербални умения, когато взаимодействат с деца, които са преживели сексуално насилие. Професионалистите ще се научат да разпознават това, което ще предадат на детето чрез своите невербални действия, и ще се научат да разпознават и разбират посланията, които детето предава чрез езика на тялото си.

Ключови думи

Език на тялото, невербална комуникация, сексуално насилие над деца, Детската Къща

Определения

Език на тялото: съзнателните и несъзнателни движения и пози, чрез които се съобщават отношения и чувства. Езикът на тялото е вид невербална комуникация, в която мисли, намерения или чувства се изразяват чрез физическо поведение и използване на пространството.

Невербална комуникация: невербалната комуникация се отнася до мисли, данни, вярвания, поведение и емоции, предавани при липса на думи. По-конкретно, "невербалната комуникация" включва всяка форма на несловесно поведение (докосване, изражение на лицето, контакт с очите, поза на тялото, жестове и разстояние от тялото), която се възприема от сетивата и има въздействие върху процеса на човешките взаимоотношения.

Детска къща: е център за интердисциплинарни и многостранни срещи, в който различни професионалисти работят под един покрив при разследване на случаи на съмнение за сексуално малтретиране на деца и осигуряване на подходяща подкрепа за децата-жертви.

Основната концепция е да се избегне подлагането на детето на повтарящи се интервюта от много агенции на различни места и да се осигури приятелска среда за интервюта при разследването, която да намали нивото на тревожност на детето и това, от своя страна, да го предразположи към откровеност.

Въведение

Този казус показва несловесната комуникация между Клара (Социален работник) и Джон (малолетен, преживял сексуално насилие) по време на първото интервю. Клара се запознава с Джон за първи път в "Детска безопасна къща" и го кани да влезе в офиса ѝ, за да обсъдят предполагаемото сексуално насилие. Освен това, трябва да се прецени ситуацията, за да се направи план за последващите действия.

При изучаването на този случай, целта е да се подчертае значението на подготвеността на професионалиста да се справя ефективно с несловесните послания, излъчени по време на интервюта и особено по време на разказа на детето за събитията, и по този начин да улесни предоставянето на информацията от детето. В същото време, в този казус, очевидно отрицателно въздействие върху детето и върху хода на комуникацията между него и професионалиста, би оказало неразбирането и неефективното тълкуване на невербалната комуникация.

Малко история

Както във всеки друг случай, невербалната комуникация засяга междуличностното

взаимодействие. Това е проява на взаимодействие между професионалиста и детето, което е било подложено на сексуално насилие. Невербалните действия на професионалиста имат пряко въздействие върху детето, тъй като те могат да издадат одобрението или неодобрението върху посланията или поведението му, това би накарало детето да изкриви фактите, които той/тя разказва, за да спечели благоразположението на професионалиста. Също така, ако професионалистът системно не обръща внимание на невербалната комуникация на детето, той/тя може да не разбере съобщенията, които детето се опитва да предаде, макар и с езика на тялото си.

Чрез този казус, професионалистите ще научат кои са основните елементи на езика на тялото, как ефективно да отговорят на тези черти/характеристики, за да насърчат детето да споделя с тях. Те също ще се научат как да разпознават и интерпретират невербалната комуникация на детето и посланията, които той/тя се опитва да предаде.

Участващи

Клара - Социален работник от социалните служби: Клара е млада жена, която работи в продължение на две години като социален работник в своята страна и напоследък, след като се премества в Детската къща, отговаря за случаи на сексуално малтретирани деца.

Джон: той е на седем години и разкрил на родителите си, че е бил сексуално малтретиран от дядо си (баща на баща му), докато е бил в къщата на баба си и дядо си за лятната ваканция.

Част 1: Първата част от разговора

Денят след откровението на Джон пред родителите му, група специалисти се срещат в Детската къща, за да обсъдят и да се заемат с процедурите по случая. Клара приветства Джон и родителите му и ги кани да седнат в общата стая, където се представя и излага реда на всички процедури, които следват. По-късно кани Джон да влезе в офиса ѝ, за да проведе първото интервю. След няколко молби от страна на родителите си, Джон с неохота следва Клара в кабинета ѝ. Клара моли Джон да седне на канапето в кабинета ѝ, после взима бележника си и сядат точно до него. През цялото интервю, Клара се съсредоточава само върху предварително подготвения въпросник, за да се увери, че ще събере цялата необходима информация за съставяне на индивидуалния план за грижи към Джон. По време на разговора, Джон се отдръпва и нервно играе с подгъва на тениската си.

Част 2: Втората част от разговора

През първия половин час Джон отговаря на всички въпроси, отнасящи се до семейството му. След това е помолен да опише какво точно се е случило в къщата на баба му и дядо му. След този въпрос следват няколко минути мълчание. После Клара осъзнава, че Джон се мъчи да започне разказа си за посегателството и решава да го насърчи, като го прегръща и му казва: "Ти си силен! Сигурна съм, че можеш да говориш за всичко, което се е случило". Джон се отдръпва от прегръдката ѝ и замълчава за няколко минути. Клара се обляга на дивана и скръства ръце, изчаквайки го да започне разказа си.

Част 3: Финалната част на разговора

След няколко минути Джон започва да разказва за събитията, които са се случили по време на лятната му ваканция в дома на баба му. Той плаче със сълзи и говори с треперещ глас. Докато описва момента, в който дядо му поискал да го удовлетвори чрез орален секс, Клара го

гледа изненадано с израз на отвращение и антипатия. В този момент Джон избухва в сълзи и иска да види родителите си. Клара се опитва да го успокои и му казва, че ще може да ги види веднага щом завършат интервюто. Тя продължава да му задава въпроси, свързани със събитията. Джон обръща гръб и продължава да плаче. В този момент Клара решава да прекрати сесията и вика родителите на Джон в стаята. Когато влизат, родителите седат до него и му помагат да се успокои, преди да напуснат.

ДИСКУСИОННА КАРТА 5: Казус - Разбиране на езика на тялото (Част I)

- * Какво мислите за подхода на Клара към срещата с Джон?
- * Какви можеха да са двете или трите умения, които смятате, че Клара би могла да приложи, за да разбере по-добре как всъщност се чувства Джон в ситуацията и да го накара да се почувства по-спокоен/предразположен?

ДИСКУСИОННА КАРТА 5: Казус - Разбиране на езика на тялото (Част II)

- * Какви са невербалните знаци, които предполагат, че комуникацията е разрушена?
- * Как Клара може да се справи с очевидните затруднения на Джон да разказва за събитията?
- * Как могат професионалистите да се справят с моменти на мълчание по време на комуникацията с детето? Какво може да се случи, ако професионалистите разбият мълчанието или пък не успеят?

ДИСКУСИОННА КАРТА 5: Казус - Разбиране на езика на тялото (Част III)

- * Какви са признаците на езика на тялото, на които трябва да се обърне внимание?
- * Как би могла Клара да се справи по-ефективно и деликатно с нервния срив на Джон?
- * Какво от дискусията бихте приложили във вашата практика?

ПОМАГАЛО 7: Казус - Осъзнаване на културната специфика на невербалната комуникация

Обобщение

Този казус има за цел да подобри невербалните умения на професионалисти (адвокати, полицаи, социални работници и др.), работещи с деца от различни културни среди и раси, които са били подложени на сексуално насилие. Професионалистите ще се научат да реагират на културните особености на невербалната комуникация на детето и да комуникират ефективно с тях по време на взаимоотношенията им.

Ключови думи

Културни особености, професионалисти, които се занимават със случаи на сексуално малтретиране, Детска къща.

Невербална комуникация: Невербалната комуникация се отнася до мисли, данни, вярвания, поведение и емоции, изразени в отсъствието на думи. По-конкретно, "невербалната комуникация" включва всяка форма на несловесно поведение (докосване, изражение на лицето, контакт с очите, поза на тялото, жестове и разстояние от тялото), което се възприема от сетивата и въздейства върху взаимоотношенията.

Детска къща: е център за интердисциплинарни и многостранни срещи, в който различни професионалисти работят под един покрив при разследване на случаи на съмнение за сексуално малтретиране на деца и осигуряване на подходяща подкрепа за децата-жертви.

Основната концепция е да се избегне детето да бъде подлагано на повтарящи се интервюта от много агенции и на различни места, да се осигури приятелска среда за провеждане на разследващите интервюта, което намалява нивото на тревожност на детето, което от своя страна е от решаващо значение то успешно да бъде провокирано да се разкрие.

Въведение

Този казус се отнася до невербалната комуникация между Джордж (адвокат от Прокуратурата) и Аеша (непълнолетна, преживяла сексуално насилие), по време на тяхната среща за подготовка на процедурата за кръстосан разпит. Аеша неотдавна се довери на учителя си, че е сексуално тормозена от свой сънародник, който много често посещава дома ѝ и поддържа много добри отношения с родителите ѝ. Учителят на Аеша, със съгласието на нейните родители, съобщава за инцидента на полицейските органи в Кипър и по този начин започва процедура за завеждане на дело. Джордж вече се е срещал с Аеша и семейството ѝ в "Детската къща", в деня на събиране на показания. Днес той е помолен да се срещне отново с нея, за подготовката на процеса на кръстосан разпит.

Целта е да се подчертае необходимостта от приемане, признаване и ефективно управление на културните особености на всяко дете. Чрез този казус става очевидно потенциалното отрицателно въздействие, до което може да доведе невежеството на професионалистите по отношение на културните различия в невербалната комуникация на детето.

Малко история

Във всяка култура съществуват специфични начини на изразяване на емоции, на преживяване на болка и скръб, начини, по които хората говорят за себе си и за семействата си, дават съвет, успокояват се и подхождат към сексуалността. По същия начин, има много разлики между културите в тяхната невербална комуникация. Например, по отношение на докосването, в европейската култура, галенето на главата на дете се смята за приятелски или жест на привързаност, докато азиатците смятат, че това е неподходящо, защото вярват, че главата е свещена част на тялото. По същият начин, в Близкия изток лявата ръка е за лична хигиена и не трябва да се използва за докосване на други хора, в мюсюлманските култури, телесен контакт между лица от противоположния пол се счита за неподходящ жест. Такива културни различия съществуват на всички нива на невербалната комуникация (контакт с очите, поза и т.н.) и професионалистите трябва да ги вземат предвид, когато работят с деца, преживели сексуално насилие и принадлежащи към други култури, така ще се избегне предаването или приемането на лъжливи послания. Чрез този казус, обучаемите ще се запознаят с разпознаването на културните особености на децата и ще обмислят начини за справяне с всякакви трудности, които могат да възникнат.

Участващи

Джордж – адвокат на прокуратурата: Адвокат от главната прокуратура на държавата и отговаря за работата с делата за сексуално малтретирани деца.

Ааеша: Петгодишно момиче, родено в Сирия, но през последните три години живее със семейството си в Кипър. Тя говори гръцки, но не свободно.

Ааеша неотдавна се доверява на учителя си, че е сексуално тормозена от свой сънародник.

Родителите на Ааеша: На средна възраст, родени в Сирия. Те не говорят гръцки, бащата говори английски, майката - не.

Част 1: Среща на адвоката и семейството на детето за подготовка на процеса на кръстосан разпит по случая

Срещата на Джордж с Ааеша и семейството ѝ е насрочена за днес в 10:00 ч. в Детската къща. Джордж пристига малко късно и се втурва в чакалнята, където Ааеша е със семейството си. Той държи куфарчето с необходимите документи в еднага си ръка и сакото си в другата. Веднага се обръща към родителите, извинява се за забавянето и подава ръка за ръкостискане. Бащата на Ааеша отговаря на жеста на Джордж, докато майката кимва и свежда глава към земята. Тогава Джордж се запътва към мястото, където Ааеша играе, докосва я по рамото, за да се обърне към него, тъй като е заета с играчките си и подава ръка за ръкостискане, казвайки: "Ей Ааеша, аз съм Джордж, срещнахме се първия ден, в който ти дойде тук. Помниш ли ме, бих искал да говоря малко с теб днес". Ааеша не отговаря на жеста на Джордж, когато докосва рамото ѝ и обръща поглед към родителите си. Родителите ѝ я насърчават да следва Джордж, говорейки ѝ на родния им език.

Част 2: Първоначална фаза на срещата между адвоката и детето за подготовка на процеса на кръстосан разпит

Влизайки в специално проектираното помещение за интервюта в "Детската къща", Джордж насърчава Ааеша да седне там, където тя се чувства най-удобно. Ааеша решава да седне на пода с играчките, които е донесла в стаята със себе си. Джордж сяда в големия кожен

стол зад бюрото си и започва да описва процеса на кръстосан разпит. Аеша продължава да играе с играчките си и откликва на инструкциите и съветите на Джордж, кимайки. Джордж не е сигурен дали Аеша е разбрала инструкциите и затова я моли да го погледне за момент и да повтори това, което е чула досега, за да се увери, че тя ще отговори правилно на въпросите на съдията. Аеша поглежда Джордж в очите няколко секунди, след което продължава играта си, повтаряйки това, което чува. „Браво, много добре, благодаря ти!“ – казва Джордж и вдига палеца си нагоре, за да я насърчи да продължи. Когато Аеша вижда жеста на Джордж, пропъзлява и се свива в ъгъла на стаята. Джордж не може да разтълкува отбранителната позиция на Аеша и по този начин не можеше да каже нищо, мълчанието преобладава известно време в помещението.

Част 3: Финална фаза: срещата на адвоката с детето

След няколко минути тишина Джордж решава да се опита отново да се обърне към Аеша и да изясни какво се е случило. Той сядна на пода встрани и ѝ казва: "Изглеждаш много уплашена, страхуваш ли се от нещо, аз ли казах или направих нещо, което те уплаши?" Аеша остава свита на пода, държейки играчките си. Джордж със спокоен тон продължава да я моли учтиво да поиграе с него. Аеша неохотно вдига глава, вижда усмивката на Джордж и отваря ръка, като му предлага една от играчките си. След известно време, докато играе, Аеша се чувства по-комфортно и започва да взаимодейства по-ефективно с Джордж. В края на срещата двамата заявяват, че са доволни, тъй като Аеша се чувства добре подготвена за процеса на кръстосан разпит.

ДИСКУСИОННА КАРТА 8: Казус - Осъзнаване на културната специфичност на невербалната комуникация (Част I)

- * Как оценявате подхода на Джордж към Аеша и нейното семейство?
- * По Ваше мнение, какви елементи на отношението на Джордж са подходящи или не са съобразени с културните особености на семейството?
- * Какво може да се направи, за да се помогне на Аеша да се чувства по-комфортно?

ДИСКУСИОННА КАРТА 9: Казус - Осъзнаване на културната специфичност на невербалната комуникация (Част II)

- * Какво мислите за подхода на Джордж към Аеша?
- * Какво може да се направи, за да се помогне на Аеша да се чувства по-комфортно?
- * Какво мислите за причината за отбранителната позиция на Аеша?

ДИСКУСИОННА КАРТА 10: Казус - Осъзнаване на културната специфичност на невербалната комуникация (Част III)

- * Какво мислите за хода на срещата?
- * По ваше мнение, кои елементи от отношението на Джордж не са полезни и кои са полезни?
- * Какъв щеше бъде резултатът от срещата, ако Джордж не се бе справил с отбранителната позиция на Аеша по начина, по който го направи?
- * По какъв друг начин би могъл да се справи с отбранителната позиция на Аеша?
- * Какво може да направи един професионалист, за да избегне предаването или приемането на неверни съобщения чрез невербална комуникация?

МОДУЛ III: ВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЯ

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците трябва да могат да:

- * Обяснят начините, по които вербалната комуникация се определя от когнитивното развитие на детето.
- * Разпознават и дават примери за словесни комуникационни знаци, които насърчават установяването на безопасна и надеждна връзка с детето.
- * Определят заинтересованите страни и ресурсите, които могат допълнително да подпомогнат изграждането на лични вербални комуникативни умения с детето.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Методи	Ресурси	Времетраене
3.1 Вербална комуникация с детето	Уводна лекция	Уводна лекция 2	50 минути
3.2 Вербална комуникация и доверие	Дискусия върху казус / метод на световното кафене/	Помагало 8: Казус 3 Изграждане на сигурна и надеждна връзка Дискусионни карти 11 и 12	70 минути

Сесия 3.1

Цел: Да се изгради умение у професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти) за вербална комуникация при работа с деца в случаи на сексуално насилие. Участниците ще бъдат запознати с най-важните етапи на когнитивното развитие и вербалната комуникация.

Сесия 3.2

Цел: Да се изгради умение у професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти) за вербална комуникация при работа с деца в случаи на сексуално насилие. Участниците ще обсъдят вербалната комуникация с акцент върху ефективната вербална комуникация по време на първия контакт на детето с професионалисти, отчитащи контекста, историята на събитието, детето и неговата уязвимост.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ III**

УВОДНА ЛЕКЦИЯ 2: ВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЯ

Общуване с детето

При общуването с децата човек трябва да вземе под внимание когнитивните и словесни способности на детето, за да адаптира комуникацията си към тази на детето. Ако някой се опитва да общува с децата по същия начин, по който го прави с възрастни, "играта" на комуникация може да бъде загубена. Освен това, много е различно да говориш със съвсем малко дете, с по-голямо дете или с тийнейджър.

Когнитивно развитие

Една от основните теории за когнитивното развитие е тази на Жан Пиаже, който обяснява четири фази на различията, описващи интелектуалните способности на бебетата, децата и тийнейджърите.

Сензомоторика (от раждането до около 2 години): Децата придобиват знания чрез сетивни преживявания и действия с различни обекти. Децата научават, че нещата продължават да съществуват, въпреки че не могат да се видят (постоянство на обекта). Те осъзнават, че действията им могат да накарат нещата да се случват в света около тях.

Предоперативни (от 2 до около 7 години): Тяхното мислене все още не е напълно логично, все още има объркване относно това, какво е реално и какво е въображаемо. Важни точки за този етап, които са от значение за нашата дискусия, са следните:

- * Егоцентрично мислене: Децата се стремят да разберат гледната точка на другия.
- * "Моралният реализъм" е друг аспект на този етап, вярването, че начинът на мислене на детето за разликата между добро и зло е споделен от всички останали около него.

Конкретно оперативни (от 7 до около 11 години): Това е началото на логичното мислене, но детето все още не може да мисли за абстрактни понятия, например свобода, вяра, мир, справедливост и т.н. Обикновено децата в тази възраст не могат да мислят абстрактно или хипотетично. Децата започват по-добре да мислят за това, как други хора могат да видят ситуацията.

Формално оперативни (от около 11 нагоре): Този етап се характеризира с възрастен начин на мислене. Тийнейджърът може да мисли за абстрактни понятия, да прави и тества хипотези и да мисли логично.

Езиково развитие

- * Комуникацията започва от първия ден с плач. Децата могат да разберат и разпознават гласове, но не могат да разберат думите.
- * От 9 до 12 месеца се появяват прости звуци и думи. Те могат да разберат някои често използвани думи и прости напътствия.

- * Първите думи на детето се превръщат в цели изречения, напр. Мляко - "Аз съм гладен" (около 10-18 месеца). Още думи се добавят към техния мозъчен лексикон. Децата на тази възраст могат да разберат прости думи и напътствия.
- * Детето може да направи прости изречения с две думи (около 18-26 месеца).
- * Изречения с повече думи се появяват комбинирани с проста граматична структура (от около 26 до 36 месеца).
- * Развиват се по-сложни граматически структури (от около 3 до 5-6 години).
- * Езиковите структури на възрастните са очевидни (от 6 години нататък).
- * Когато интервюираме малки деца на възраст между три и пет години, интервюиращият трябва да има предвид, че в някои части от разказа на детето може да липсва логическата последователност. Около 6-годишна възраст започва да се развива по-голямо логическо мислене. Пълните комуникационни умения се развиват около 10-12 години.

Не забравяйте да:

- * Започнете разговора внимателно, като зададете на детето въпроси, които той/тя вече знае (името им, на колко години са и за тяхното училище).
- * Говорите така, сякаш изказвате мисли, а не провеждате разпит - Това означава да слушате свободния разказ на детето и да изказвате разсъждения, за да насърчите свободния разказ, когато е възможно.
- * Говорите директно с детето и винаги да поддържате контакт с очите.
- * Използвате речник, който детето може да разбере.
- * Използвате въпроси от първо лице.
- * Използвате отворени въпроси.
- * Използвате тон без заплаха.
- * Бъдете активен слушател. Бъдете съсредоточени върху детето по всяко време.
- * Дадете време на детето да отговори. Нека детето да говори свободно, колкото и време да отнеме това. Позволете на детето да ускорява разговора и да прави кратки почивки.
- * Обръщате внимание на моментите, които се нуждаят от повече яснота, но внимавайте да не повтаряте себе си и да не карате детето да повтаря едни и същи неща постоянно.
- * Накарате децата да разберат, че не са виновни за насилието, което са преживели.
- * Обясните защо задавате въпросите и да ги уверите, че не са в беда.
- * Не упреждавайте натиск върху детето и бъдете търпеливи.
- * Съчувствате и да се опитате да разберете позицията на детето, но внимавайте да не допуснете самите вие да изпитате силни отрицателни чувства.

ПОМАГАЛО 8: Случай от практиката - изграждане на сигурна и надеждна връзка

Обобщение

Целта на този модул е да повиши осведомеността на специалистите свързана с ефективната вербална комуникация по време на техния първи контакт с деца, които са били сексуално насилвани. Целта е да се изгради ефективна вербална комуникация, водеща до надеждна и сигурна връзка, затова специалистите трябва да използват език, който е подходящ за конкретния контекст, историята на случая и уязвимостите на детето.

Ключови думи: комуникация, доверие, безопасност, особени уязвимости, контекст.

Въведение

Целта на следващия казус е да се изградят знания по отношение на комуникацията с дете по време на провеждането на първоначалното интервю. Представени са различни интервюиращи, за да се справят с въпроса за вербалната комуникация и изграждането на отношения с детето. Историята се случва в полицейско управление в Кипър, където жертвите и майка им са на път да заявят за случил се инцидент.

Малко история

В Кипър, когато възникне случай на сексуално насилие, детето и/или възрастният трябва да заявят за инцидента в местно полицейско управление. Според националните доклади, едно от първите негативни преживявания, които детето има след инцидента на сексуално насилие е съобщаването за това в полицейското управление. Много деца споделят негативен опит от съобщаването за инцидента в полицията и изразяват чувство на тревожност, несигурност и страх. От фокус групите с специалисти става ясно, че в редица случаи докладването спира на етапа на първоначалното заявяване за инцидента и не продължава по-нататък. Повишаването на осведомеността по въпросите на ефективната комуникация с децата и родителите/членовете на семейството, особено по време на първите етапи от съдебното производство, е от решаващо значение. Освен това, първоначалното докладване за инцидента е това, което обикновено ще доведе до най-подробната и съществена информация. Ако етапът на докладване върви добре, т.е. детето чувства, че между него и участващите специалисти е установена надеждна връзка, тогава то ще се чувства сигурно да споделя охотно информация, свързана с насилието. От друга страна, ако детето не вярва на съответния специалист поради използвания стил на комуникация, важна информация може да бъде "изгубена" и случаят може да бъде компрометиран. По време на казуса обучаващите се ще имат възможността да разсъждават върху елементи на ефективното професионално общуване с детето.

Участващи:

- 6 годишните близначки
 - Рита
 - Джейн

Сюзън – Полицейски служител 1
Клеър - Полицейски служител 2
Хелън – Социален работник
Алисия – Майка на близначките
Питър – извършителят, приятел на Алисия

Част I: Първи контакт в полицейското управление

В 22:30 ч. на 11 юли, събота вечер, звъни телефонът в полицейския участък. Когато полицаят отговаря на позвъняването, треперещият глас на Алисия иска полицейския служител да отиде и да вземе нея и двете ѝ дъщери от дома им наблизо. Полицаят, който отговаря на телефонното обаждане, моли Алисия да дойде в местната полицейска служба с помощта на съсед.

Когато Алисия и нейните дъщери пристигнат в полицейското управление, полицаите очакват, че това е пореден случай на домашно насилие, но този път Алисия казва, че Питър е отишъл твърде далеч. Тя плаче и се тресе, държи се за главата и разказва, че е оставила Питър насаме заедно с Рита и Джейн само за известно време, докато отиде да си купи цигари. Когато се връща вкъщи, вижда, че Питър държи мобилния си телефон пред момичетата и докосва гениталиите си и тези на момичетата. Когато се приближава, тя чува стенанията, идващи от телефона. Започнала да крещи на Питър, взима момичетата и отива в съседна къща, откъдето се обажда в полицията.

През цялото това време момичетата се държат за полата на майка си и не казват нищо. Те не плачат, но изглеждат притеснени и объркани. Полицейският служител обяснява на Алисия, че трябва да попита директно момичетата за инцидента, за да подготви заявлението, докато социалният работник, който е на повикване, бъде уведомен да дойде в полицейския участък. Алисия информира полицаия, че Джейн е диагностицирана с лек аутизъм и има затруднения да комуникира с други хора.

Полицейският служител кани момичетата да седнат срещу бюрото му с майка си и докато преглежда документа, им казва: "Кажете ми какво се е случило. Всичко. Всяка една подробност, искам да знам всичко, внимавайте да не пропуснете нещо."

Рита и Джейн изглеждат уплашени и остават мълчаливи. Полицаят отново повтаря: "Добре, още един път: кажете ми всичко за инцидента, без да пропускате никакви подробности!" Алисия започва да шепне: "Е, излязох за цигари ...", но полицаят я прекъсва нетърпеливо. „Не от вас, искам да чуя от тях". Двете момичета изглеждат още по-наплашени и Джейн започва да плаче. Полицейският служител решава да изчака с разпита, докато пристигне социалният работник. Той моли момичетата и Алисия да изчакат извън кабинета му, за да може да подготви някои документи през това време. Алисия и момичетата сядат на пейка в полицейското управление уплашени. Другите служители на полицията през онази нощ ги поглеждат, без да кажат нищо. След час социалният работник пристига. Тя ги поглежда и иска да разговаря с дежурния полицаи. Полицейският служител информира социалния работник, че "момичетата отказват да говорят" и по този начин не може да продължи със заявяването на инцидента. Социалният работник излиза и със силен глас пита момичетата и Алисия: "Слушайте, ако не сте готови да ни сътрудничите, не ни губете времето. Имам още пет случая, с които да се занимавам тази вечер!". Алисия обяснява на социалния работник, че приятелят ѝ неправомерно се е докосвал до момичетата, и че те са твърде уплашени и притеснени, за да опишат историята в момента. Социалният работник, опитващ се да получи повече информация, пита Алисия: "Защо оставихте две малки момичета сами с непознат, късно през нощта?" Алисия

отговаря, че се чувства обидена, "Но той не е непознат!" Социалният работник тогава насочва вниманието си към момичетата, "Момичета, вярно ли е това?" Рита и Джейн поглеждат майка си, уплашени да отговорят на въпроса на социалния работник. Тогава социалният работник решава, че след като е късно през нощта, Алисия и момичетата трябва да отидат в къщата на познат, да си починат и да се върнат на следващата сутрин за съобщаването на инцидента. Тя информира полицейския служител за решението си. Полицейският служител казва на Алисия пред момичетата, че те ще бъдат разпитани на следващия ден и на нея няма да ѝ бъде позволено да бъде с тях по време на разпита. Полицейският служител също информира Алисия, че момичетата ще бъдат записани на видео, и че по време на записването на разпита ще дойде и друг дежурен (от следващия ден неделя) социален работник.

Част II: Какво последва в полицейския участък

Част II се концентрира върху случилото се по-нататък. Тук е описан разпитът, проведен в местната полицейска служба, с помощта на аудио-визуално оборудване и в помещение с едноръчно огледало.

12 юли 8:30 ч. Алисия, Рита и Джейн пристигат в местната полицейска служба. Служителят от снощи не е на работа днес, но друг полицейски служител (Сюзън) прочита доклада и подготвя необходимите документи, така че разпитът да започне навреме. Днес полицейският служител разговаря с момичетата и казва: "Добро утро, скъпи мои" и се усмихва. Момичетата все още са объркани, но и те се усмихват.

Алисия и момичетата чакат социалния работник да пристигне, тя идва с малко закъснение и любезно се запознава с тях. Няма време да говори с момичетата, тъй като всичко е пригответено за разпита.

Алисия иска да влезе в помещението, но социалният работник я уверява, че всичко ще бъде наред и че тя ще бъде в стаята с момичетата.

Момичетата ще бъдат разпитани една след друга, като Рита ще бъде първа.

Сюзън и Рита

Полицай Сюзън и социалната работничка Хелън казват на Рита, че е време да влезе в стаята. Сюзън казва на Рита, че това е обикновена стая с някакво оборудване. Тя също така казва на Рита, че ако се чувства неспокойна може да поиска почивка. Сюзън разговаря със спокоен глас и се опитва да поддържа контакт с очите непрекъснато, тя дори коленичи, за да може Рита да я гледа в очите. Сюзън употребява думи, които дете на шестгодишна възраст може да разбере, езикът ѝ е ясен и използва кратки изречения в разговора с нея. По време на разпита Сюзън поддържа този вид вербална комуникация. През цялото време, тя много внимава да не използва думи или изрази, които би използвала, ако в залата за разпити присъстваше възрастен. Тя се опитва да си спомни как разговаря едно 6 годишно дете и се опитва да се постави на мястото на Рита.

Първо, тя предлага на Рита да седне удобно и след това я пита дали е добре и дали се нуждае от нещо. Сюзън използва думи като, скъпа, любов и мила. Преди да я попита нещо, казва на Рита, че и тя има малко момиченце, което също е шестгодишно и обича понита, дори е поискала едно като подарък за рождения си ден. Сюзън говори, като постоянно поддържа визуален контакт и се опитва да запази усмивката си, въпреки че това което чува, е тревожно. Тя отново казва на Рита, че може да поиска почивка по всяко време. Уверява я, че всичко, което

каже, ще бъде използвано по добър начин и никой няма да бъде наранен заради това. Сюзън моли Рита да разкаже за случилото се снощи. Сюзън се опитва да не се издава с изразенията си на изненада, гняв или отвращение. Рита започва да разказва на Сюзън какво се е случило, но в един момент спира и поглежда в друга посока. Тогава Сюзън тихо повиква Рита успокоявайки я, че може да ѝ каже всичко, че не трябва да се срамува или да се страхува и да е сигурна в нея. Това кара Рита да продължи да говори, давайки ценна информация на полицейския служител. Когато Рита казва, че няма какво друго да разкаже, Сюзън отново я пита дали има още нещо, което иска да добави. Когато разпитът приключва, Сюзън я води пра майка ѝ, като казва, че се е справила много добре, че е много смела млада дама и че всичко ще се оправи.

Джейн и Клер

Полицай Клер и социалния работник Хелън казват на Джейн, че е време да влезе в помещението. Клеър отива в залата за разпити и моли Джейн да влезе с думите "Джейн влез в залата за разпити". Джейн не разбира напълно това, което ѝ е казано, но майка ѝ я побутва към Клеър. Клер влиза и затваря вратата. Тя започва, като казва на Джейн: "Тук трябва да кажеш истината за снощи, също и да си спомниш дали е имало други такива случаи". Джейн все още изглежда объркана, но кимва в знак на съгласие. Клер поглежда лаптопа си, после поглежда оборудването и за известно време разговаря със социалния работник, след което започва да задава въпроси: "Спомняш ли си какво се е случило снощи?" "Чувствахте ли се уплашени?" Има ли нещо, което мислиш, че трябва да съобщиш тук?" Джейн кимва ... Клер казва: "Не искам да кимаш, а да говориш, кажи ми какво се е случило". Джейн продължава да се взира в Клер и не казва нищо. Клер се изправя: „Трябва да ми кажеш какво се е случило, така че извършителят да отиде в затвора. Не разбираш ли колко тежко престъпление е това? “ Джейн не казва нищо и започва да плаче. Клер се ядосва и казва на социалния работник да утеша Джейн, докато тя излезе да изпуши една цигара. Когато се връща, се изправя пред Джейн, която седи и със заповеднически глас ѝ нарежда да говори. Джейн е объркана и уплашена, иска да отиде при майка си. Тя не може да разкаже на Клер каквото иска, защото не разбира какво трябва да каже. Тя си мисли, че тази стая прилича на затвор, и че ще остане в него дълго време. Исква да отговори, но изглежда устата ѝ не я слуша. Клер решава, че не може да получи никаква информация от Джейн и казва, че тя е толкова малка, че не е разбрала нищо за случилото се снощи. Тя излиза от стаята и позволява на социалния работник да отведе Джейн при майка ѝ.

ДИСКУСИОННА КАРТА 11: Изграждане на сигурна и надеждна връзка (Част I)

- * Как можеше, по различен начин, полицейският служител да се справи с вербалната си комуникация с Алисия, Джейн и Рита през онази нощ?
- * Как можеше, по различен начин, социалният работник да се справи с вербалната си комуникация с Алисия, Джейн и Рита през онази нощ?
- * Кои специфични фактори на уязвимост бяха включени в този случай? Професионалистите обърнаха ли им внимание?
- * Какви видове словесни техники могат да се приложат на този етап, за да се улесни комуникацията между участващите професионалисти, жертвите и майка им?

ДИСКУСИОННА КАРТА 12: Изграждане на сигурна и надеждна връзка (Част II)

- * Кои фактори на уязвимост, свързани с двете жертви, можете да разпознаете в този случай?
- * Какви са техниките за ефективна словесна комуникация, които Сюзън прилага, за да накара детето да се чувства комфортно по време на етапа на докладване на инцидента?
- * Кои елементи на неефективна вербална комуникация бяха използвани от Клер?
- * Как двата различни стила на разпит повлияха върху способността на жертвите да разкажат за инцидента?
Разглеждайки по-подробно двата различни стила на разпит, кое може да определите като ефективна вербална комуникация и защо?

РАЗДЕЛ II

МОДУЛ IV: РАННО ОТКРИВАНЕ НА СЕКСУАЛНО НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците трябва да могат:

- * Да обяснят значението на ранното откриване на признаци на сексуално насилие над деца
- * Да определят контекста, който е от решаващо значение за превенцията и ранното откриване на насилие
- * Да разпознаят признаците на сексуално насилие и да обяснят начините, по които да комуникират с детето, за да насърчат споделянето

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесия	Метод	Ресурси
4.1 Ранно откриване на сексуално насилие над деца	Обсъждане на казус	Помагало 9: Примерен случай - Признаване и справяне с ранните признаци на насилие Дискусионна карта 13 и 14

СЕСИЯ 4.1

Цел: Да се изгради умение у специалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти, училищен персонал) за откриване и насочване, на ранен етап, на признаци на сексуално насилие срещу деца, с които редовно работят.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ IV**

ПОМАГАЛО 9: Казус: Разпознаване и откликване на ранните признаци на насилие

Обобщение

Този казус има за цел да помогне на професионалисти, като педагози, психолози, социални работници, полицейски служители, да подобрят своите знания и умения за ранно откриване на сексуално насилие над деца. Казусът разглежда подхода за откриване на първите признаци на насилие и значението на начините, по които се постига тази цел, като се имат предвид различни сценарии.

Ключови думи: Сексуално насилие над деца, ранно откриване, признаци на сексуално насилие, подход към детето, комуникация, докладване.

Въведение

Училището е мястото, където децата прекарват голяма част от времето си, поради което е привилегировано място за социализация, предлага възможности както за откриване на първите признаци на насилие, така и за повишаване на осведомеността на децата и предотвратяване на насилието. Случаят, който ще бъде разгледан, подчертава значението на ранното разпознаване на признаците на насилие и дава насоки за начинът, по който трябва да се подходи и да се въздейства върху детето.

Малко история

Ранното откриване на сексуално насилие, особено когато се е случило у дома, може да бъде трудно. Рядко се съобщава и може да продължи години. Неразкриването на насилието може да бъде причинено от чувство за вина, страх и срам, които не позволяват на детето да споделя за случилото се и неинформираността на детето и липсата на разбиране за това какво се случва, особено когато то е много малко. Последствията от насилието често провокират сериозни емоционални проблеми, с трайни последици за психиката на детето, които се отразяват и на неговото поведение.

За навременното откриване, специалистите трябва да обръщат особено внимание на емоционални промени в поведението, които са по-лесно забележими отколкото физическите, които в повечето случаи остават и скрити. Следите от физическо насилие могат да бъдат открити само при подробни медицински прегледи, именно за това, трябва да се обръща внимание на други индикатори, като използването на цинични думи или изрази, или нехарактерно еротично изразяване и поведение. Начинът, по който детето играе, неговите рисунки също могат да бъдат спомагателен инструмент за ранното откриване на сексуално насилие. Други насочващи фактори могат да бъдат неадекватно за възрастта сексуално поведение – да бъде харесвано сексуално, или обратното, остра негативна реакция при споменаване и дори явен страх, отсъствие на характерната детска жизнерадостност, желание да взима чужди вещи, агресивност към други деца, симптоми на непрекъсната тревожност, общо агресивно поведение спрямо всички, особено към определен пол. В тийнейджърска възраст, може да се наблюдава депресия, опити за самоубийство, страх от училище и бягане от часове, жестокост спрямо животни, бягство от дома, проблеми с храненето. В следствие тези симптоми могат да прераснат в депресивен срам, самонараняване, злоупотреба с лекарства, дори с наркотици и като резултат да се получи дисоциативно поведение.

Участващи:

Катя, 13 годишна ученичка, живееща само с майка си, а от няколко месеца и с приятеля на майка си.

Г-жа Петрова - класният ѝ ръководител.

Г-жа Иванова – училищен психолог и майка на най-добрата приятелка на Катя.

Социален работник, роботещ съвместно с полицейски служител в случаи на разследване на малолетни и непълнолетни.

Полицейски служител, специализиран в разследване на случаи с малолетни и непълнолетни

Директорът на училището

Част I:

Катя е 13 годишна ученичка, добре изглеждаща, умна, открита и общителна. Учителите я харесват, а повечето ѝ съученици харесват компанията ѝ, както в училище, така и извън него. След загубата на баща си в автомобилна катастрофа, Катя, тогава 5 годишна, живее само с майка си.

От началото на учебната година обикновено жизнерадостното поведение на Катя рязко се променя. Започва да страни от всички, както в училище, така и извън него, дори отказва да разговаря със съучениците си, а те от своя страна, не проявявайки интерес към възможните проблеми и промененото поведение, също започват да я изолират. Класната ѝ ръководителка забелязва промяната, но първоначално я отдава на особеностите на възрастта, без да се замисля за други възможни причини за поведението ѝ.

С напредването на учебната година обаче, успеваемостта ѝ по различните предмети рязко спада в сравнение с предишни години, което подтиква класната към директен разговор с Катя. Като начало на разговора, класната отбелязва, че в момента Катя обръща повече внимание на външния си вид, отколкото на учебния материал и задълженията си. Катя обяснява изоставането в учебната програма с факта че е глупава, объркана, не разбира високия академичен език на преподаваните предмети, че е уморена от недоспиване. Класната не приема отговорите ѝ за искрени и сериозни. За учителя това е ясен знак, че нещо друго се е случило и настоява разговорът им да продължи. След категоричния отказ на детето, тя я предупреждава, че ще бъдат взети и други мерки, ако резултатите ѝ не се подобрят.

Класната, също така моли съучениците ѝ да настояват тя да се включва в класни и извънкласни дейности, но вместо да се подобри, ситуацията става още по-зле. Катя напълно се затваря в себе си, отказва всякакви разговори, обяснявайки промяната в поведението си с преходната си възраст. Класната решава да държи Катя под око и да разговаря с майка ѝ при възможност, а също и с училищния психолог, г-жа Иванова, с която Катя е в близки отношения поради факта, че е майка на най-добрата ѝ приятелка.

Докато класният ръководител обмисля различни начини за подход към детето, Катя един ден просто бяга от училище и никой няма информация за нея повече от 8 часа. Вечерта Катя се появява на прага на дома на училищния психолог напълно мълчалива, тя изглежда уплашена и отчаяна. Г-жа Иванова я кани, опитвайки се да покаже с поведението си, че визитата на Катя изглежда като всяка друга и първоначално не задава никакви въпроси. Кани я да хапне и започва необвързващ разговор. Предлага на Катя да пренощува у тях, като прекара вечерта с нейната дъщеря и семейството ѝ. Междувременно, психоложката се обажда на майка ѝ, за да я успокои, че Катя е у тях.

Част II А:

По време и след вечерята, която преминава в приятелска среда, психологът води разговора така, че да открие истинската причина за поведението на Катя. Когато г-жа Иванова най-накрая печели доверието на момичето, то ѝ разказва, че когато майка ѝ е била на работа нощна смяна, тя няколко пъти била сексуално насилена от приятеля на майка си.

Потискайки собствения си гняв, психологът възхвалява смелостта на Катя, да предприеме първата стъпка и да говори за посегателството. Г-жа Иванова обяснява на Катя, че трябва да разкаже историята на социален работник и полицаи. Срещата в полицейския участък е уредена веднага. Катя е разпитана в присъствието на социалния работник, нейните свидетелски показания са заснети. Майката на Катя не е допусната в помещението за разпити.

Социалният работник, следящ делото, информира Катя и майка ѝ за всички стъпки, осигуряващи адекватна възможна подкрепа.

След етапа на полицейското разследване делото е прехвърлено на прокуратурата.

Катя продължава да се изолира в училище, страхувайки се от реакцията на съучениците си, ако те разберат за случилото се. Вкъщи отношенията се влошават, тъй като майката не може да разбере защо Катя не е споделила с нея, а е потърсила подкрепата на учителя.

Част II В:

В училището е организиран спортен турнир. Катя е избрана за капитан на волейболния отбор, но този ден ден тя отказва да вземе участие и остава сама в ъгъла на двора на училището. Нейна съученичка отива при класната, г-жа Петрова, и ѝ казва, че Катя се държи странно. Класният ръководител и съученичката на Катя отиват в двора и я питат какво не е наред. Катя започва да плаче и бута съученичката си.

Г-жа Петрова моли двете да я последват в кабинета на директора. Директорът ги посреща и пита момичетата какво се е случило. Катя разказва, че новият приятел на майка ѝ е вършил лоши неща с нея, когато са оставали сами, по време на нощната смяна на майка ѝ. Директорът я моли да даде повече информация за приятеля на майка си - име, адрес, работно място, телефон.

Г-жа Петрова отвежда Катя в отделен кабинет, моли я да се успокои и се обажда на майката, за да я повика веднага да дойде в училище, като описва накратко ситуацията. Майката на Катя иска от учителя да не казва нищо друго на дъщеря ѝ, докато не пристигне в училище. Класната се съгласява и остава с момичето заедно да чакат майка ѝ.

Г-жа Петрова също така се опитва да се свърже и с училищния психолог, но за съжаление тя отсъства в този ден. Когато майката на Катя пристига, класната моли Катя да повтори това, което им бе казала. Междувременно, директорът кани приятеля на майката в училище, с молба да дойде и да даде някои обяснения.

Катя отказва да говори пред майка си и да даде допълнителна информация или обяснение. Г-жа Петрова поема инициативата и отново разказва историята на Катя. Катя бяга от стаята, крещейки на майка си: "Ти беше тази, който настоя, той да дойде да живее с нас!" На входа на училището Катя вижда, че приятелят на майка ѝ се приближава и тогава тя излиза от задната врата. Катя изчезва за три дни. После отново отказва да говори за инцидента. След като директорът на училището съобщава за разказа на детето, приятелят на майка ѝ е призован в

полицейското управление. Въпреки това, случаят е прекратен, тъй като Катя отрича всичко разказано до момента и вместо това заявява, че "Той ѝ е казвал лоши неща".

ДИСКУСИОННА КАРТА 13:

- * Какво мислите за действията на г-жа Петрова?
- * Какви процедурни стъпки биха предприели съответните служби във вашата страна в подобна ситуация?
- * Посочете други признаци на ранно откриване, според вашите професионални компетенции.
- * Какво научихте от този казус?

ДИСКУСИОННА КАРТА 14 (Част 2А):

- * Можете ли да предложите други начини за справяне със ситуацията?
- * Смятате ли, че г-жа Иванова е права в действията си, има ли етични въпроси и признаци на конфликт на интереси в поведението ѝ?
- * Можете ли да предложите и други действия, които биха могли да се предприемат? Какви биха били стъпките предприети във вашата страна в подобна ситуация?
- * Какво научихте от ситуацията?

ДИСКУСИОННА КАРТА 15 (Част 2В):

- * Можете ли да предложите други начини за справяне със ситуацията?
- * Смятате ли, че действията на директора на училището и на г-жа Иванова са правилни, има ли някои етични въпроси, на които трябва да бъде обърнато внимание?
- * Можете ли да предложите и други действия, които биха могли да се предприемат? Какви биха били стъпките предприети във вашата страна в подобна ситуация?
- * Какво научихте от ситуацията?

МОДУЛ V: Информирание на семействата за съдебните производства

ЦЕЛИ

В края на този модул, участниците трябва да могат:

- * Да идентифицират съдебните производства, специфични за отделните страни, и съществуващите протоколи в случаи на сексуално насилие над деца.
- * Да определят услугите, които подпомагат процеса на комуникация със семействата на деца в съдебни производства.
- * Да определят факторите, определящи успеха на комуникацията със семейството.
- * Да определят и прилагат съществуващите инструменти за комуникационна поддръжка.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Методи	Ресурси
5.1 Инструменти за връзка с деца	Опитна презентация	Уеб приложението "Кики" и Детската къща ⁶
5.2 Информирание на семейството за съдебните производства	Обсъждане на казус	Помагало 10: Казус: За посрещане на специалните нужди на уязвимите лица Дискусионна карта 15

СЕСЕЯ 5.1

Цел: Да се изградят умения у професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти, училищен персонал) да използват инструменти за комуникационна поддръжка, за да предават информация за съдебните производства по начин, който е подходящ за децата.

⁶ Уеб приложението е на английски и гръцки език за националния контекст на Кипър, на италиански език за националния контекст на Италия. Другите държави трябва да използват съответните ресурси, за да обяснят по подходящ за децата начин съдебните процедури в случаите на сексуално насилие над деца

Сесия 5.2

Цел: Да се изградят умения и способности у специалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти, училищен персонал) за съобщаване на процедурите по съдебните производства на семействата на деца, жертви на насилие, както и за насърчаване на комуникацията с детето.

Уеб приложението "Кики" и Детската къща са достъпни на английски, гръцки и италиански език и са адаптирани към контекста на Кипър и Италия.

Приложението може да бъде изтеглено от уебсайта на проекта

<http://judex.uncrepc.org/>

Също така на разположение на уебсайта на проекта е ресурсът "Ръководство за правосъдие и права за деца", това е наръчник за деца, разработен, за да ги информира за сексуалното насилие и съдебното производство.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ V**

ПОМАГАЛО 10: Казус: За посрещане на специалните нужди на уязвимите лица

Обобщение

Поледващото изучаване на случая е насочено към специалистите (адвокати, учители, социални работници, служители на НПО), които вероятно ще бъдат първата точка за контакт, чрез която семействата и децата ще бъдат информирани за процедурите, които трябва да бъдат следвани в случай на сексуално насилие над деца. Целта е да се подобрят комуникационните умения и инструменти, да се опрости правната или техническата терминология на процедурите и да станат подходящи за семейството и децата.

Този казус се занимава с необходимостта от преодоляване на комуникационните пропуски между семействата и специалистите, които осъществяват първия контакт. Когато семействата не са запознати или се страхуват от производството, специалистите трябва да използват приятелски и емоционално балансиран начин за комуникация, така че да насърчават семейството да следва съдебното производство до приключването му.

Ключови думи: Съдебни производства, подходяща за деца информация, подкрепа от страна на семейството

Въведение

Този случай е за семейство, търсещо убежище, чиято дъщеря е била сексуално малтретирана от учител, и за първия контакт на семейството със социален работник. Казусът се опитва да обясни как информацията относно съдебните производства в случаи на сексуално насилие може да спласи жертвата и семейството, което вероятно води до по-нататъшно травмиране и оттегляне от съдебното производство

Малко история

Информирането на детето-жертва и семейството за съдебното производство трябва да надхвърля обикновеното запознаване със списъка с юридическа терминология и съдебните процедури.

Професионалистите, поемащи нелеката задача да предадат такава информация, трябва да могат да изградят надеждни и устойчиви отношения, като насърчават жертвата и семейството да не се отказват от производството. Когато се занимават със специален инцидент, кампаниите за повишаване на обществената осведоменост и комуникационните практики трябва да оставят място за индивидуализиране на информацията. По този начин информацията се превръща в частен случай и така може да се избегне повторно травмиране и слагане на клеймо върху жертвата и семейството. В някои малки държави или конкретни религиозни общности дори събирането на информация е необходима за започване на процедурите, свързани със сексуалното насилие над деца, може да доведе до нежелани последици за жертвата или семейството, поради социални предрасъдъци.

Също така, трябва да се вземе предвид социално-икономическата среда на семейството - образованието, културата, религията, те трябва да бъдат внимателно обмислени, преди предприемането на каквито и да е действия.

Информирането на семейството за съдебното производство трябва да има практически аспект. Семейството трябва да се подготви финансово, емоционално и психологически, за да се справи с трудностите в съда и по време на процеса и трябва да е убедено в безпристрастната функция на съдебното производство. Целта на тази подготовка е да се поставят основи на доверие, спокойствие и безопасност за цялото семейство, да се избегнат всякакви изненади и то бързо да се справи с шока.

В заключение, семейството трябва:

- а) да знае за съществуващата процедура;
- в) да има разбиране за въздействието на производствата;
- с) да е готово да участва в производството.

Участващи:

Янис, студент по право

Никос, социален работник от държавните социални услуги

Фатима, 15-годишна предполагаема жертва

Ахмед, нейният баща

Нурса, нейната майка

Гьоргос, учител, предполагаем извършител

Първи контакт със съдебните производства

Сирийско семейство - родителите и 15-годишната Фатима - решават да съобщят за инцидент със сексуално насилие срещу дъщеря си, който се е случил в училище. Те са информирани от един от техните съседи Янис, който по случайност се оказва студент по право, че трябва да съобщят за инцидента на местните служби за социални грижи. Той ги предупреждава, че учителите могат да не правят или да не докладват нищо. Семейството, в търсене на убежище, пристига в Кипър от източните изолирани общности на Сирия. Те получават държавни помощи. Ахмед (бащата на Фатима) и Фатима говорят английски. Фатима също и пише на английски език. В училище, Фатима посещава клас за деца, неговорещи гръцки език. Гьоргос, който е основният учител по гръцки език и история, веднага след края на часовете, се опитва да заключи Фатима в класната стая, като поставя бюро и стол пред вратата и прави опит да злоупотреби сексуално с нея, като докосва тялото ѝ. Фатима успява да избяга. Докато бяга, Гьоргос се провиква след нея на английски: "Ако кажеш нещо, ти си отново в Сирия".

Като новопристигнали в страната, семейството не говори гръцки и не познава националното законодателство, относно сексуалното насилие срещу деца. Като се има предвид, че в първоначалната им общност в Сирия, възрастта на дъщеря им позволява тя да получава предложения за брак, семейството се съмнява, че делото може да бъде категоризирано като сексуална злоупотреба с дете, в приемащата страна Кипър.

Посреща ги Никос, социален работник в държавните социални служби. Кабинетът му е пълен с отворени пликове, зад бюрото му е окачен плакат с дете, което държи пистолет. Той затваря вратата след тях, но в коридорите е много шумно. Никос моли родителите да седнат на диван срещу бюрото му. Фатима е седнала на стол, отделно от родителите си. Никос,

междувременно отговаряйки на телефонно обаждане, посочва с жестове към семейството да изчака. Когато приключва телефонния си разговор, той се обръща към Нусра (майката на Фатима) и я пита на английски "За какъв проблем става дума?". Нусра се чувства неудобно и се взира в съпруга си, търсейки съдействие. Ахмед обяснява на английски, че дъщеря му се оплаква от сериозна сексуална обида от гръцкия си учител Гьоргос.

Никос информира Ахмед, че в Кипър е в сила и ефективно законодателство по този казус, тъй като Република Кипър наскоро е ратифицирала Конвенцията от Ланзароте и националното законодателство е осъвременено. Той пита Ахмед, кое от престъпленията, предмет на националното законодателство е извършено срещу Фатима. Ахмед казва, че не познава кипърското законодателство, и че дори не знае дали, предвид възрастта на Фатима, тя може да бъде третирана като дете.

Никос казва на Фатима: "Аз съм тук, за да ви помогна. Кипърците и сирийците са братя. И двамата знаем как да защитим нашата чест. Ако искате учителят ви да отиде в затвора, ако искате да изчистите името на вашето семейство, ще трябва да отидете до полицията, да им обясните какво се е случило и да бъдете разпитани, да съдите извършителя, да заведете дело и после вероятно да го изправите пред Съда. Вероятно ще са необходими медицински прегледи, така че моля, дайте ми номерата на социалните си осигуровки и медицинските си карти. Не се страхувайте. Да застанете пред лекар и да му позволите да прегледа тялото ви е нищо, в сравнение с това, престъпникът да остане ненаказан. Съдебните процедури трябва да бъдат следвани, ако искаме това явление да спре. Налагането на наказания трябва да бъде систематично. "

Фатима започва да плаче, но Никос моли баща ѝ да разкаже за инцидента. Ахмед обяснява, че предишния ден, Фатима била помолена от Гьоргос да остане с него след часа, защото искал да се информира за настоящото положение в Сирия. След това, Гьоргос затворил вратата на класна стая и я затиснал с бюро, за да не може някой да влезе. После започнал да докосва тялото на Фатима, тя го отблъснала и излязла от класната стая.

Никос предлага на Фатима да информира директора на училището за случилото се, тъй като това би допринесло за документирането на делото: "Свидетелствата са най-достоверни, когато идват от институционални източници".

Никос уведомява семейството, че от следващия ден ще излиза в отпуска, затова друг социален работник ще им се обади и ще ги придружи до полицейското управление, за да съобщят за инцидента.

ДИСКУСИОННА КАРТА 15:

- * Как може ситуацията да бъде разрешена по различен начин?
- * Как бихте коментирали офисната среда, където се провежда срещата?
- * Как мислите, че Никос се справи с религиозните и културни различия?
- * Бихте ли направили нещо различно във вашата страна?
- * Каква трябва да бъде процедурата, прилагана в такива случаи? Какво предвижда националното ви законодателство? Има ли допълнителни протоколи и по-добри практики?
- * Как може да коментирате ситуацията въз основа на вашия опит? Смятате ли, че последиците от казуса са близки до реалността във вашата страна и професионалния ви контекст?

МОДУЛ VI: МЕХАНИЗМИ ЗА МЕЖДУИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОДКРЕПА

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците ще могат:

- * Да информират за институциите / организациите, които могат да допринесат за подобряване на услугите, предоставяни на деца, жертви на сексуално насилие.
- * Да посочват начините за установяване и поддържане на междуинституционалното сътрудничество.
- * Да разбират, планират и изготвят меморандуми за разбирателство.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Метод	Ресурси
6.1 Механизми за междуинституционална подкрепа.	Обсъждане на казус	Помагало 11: Казус - попълване на междуинституционални протоколи и действия, предлагащи подкрепа на жертвите и техните семейства в случаи на сексуално насилие над деца Дискусионни карти 15, 16 & 17

СЕСИЯ 6.1

Цел: Да се изградят умения и способности у специалистите, работещи с деца, жертви на сексуално насилие, и на техните семейства; да се насърчава и поддържа междуинституционалното сътрудничество.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ VI**

ПОМАГАЛО 11: Казус - Изпълнение на междуинституционални протоколи и действия, предлагащи подкрепа на жертвите и техните семейства, в случаи на сексуално насилие над деца

Обобщение

Въпросният случай посочва действията, предприети от междуинституционалния екип, участващ в Меморандума за разбирателство в италиански град. Случаят има за цел да насърчи междуинституционалния подход между различните професионалисти, като повиши осведомеността относно необходимостта от справяне в случаи на сексуално насилие, работейки както с жертвите, така и със семействата им, като се подобри изграждането на възможностите за работа в група.

Въведение

По-долу описаният случай на сексуално насилие, се случва през 2015 година, в италиански град, срещу две деца: 15-годишно момиче и 10-годишното ѝ братче, и двамата италианци. Съдът все още не е произнесъл присъда срещу извършителя на злодеянието, който, според италианския закон, до този момент е считан за невинен.

Описанието на случая има за цел да покаже значението на наличието на меморандум за разбирателство (MP) между различните институции с цел:

- Да се създаде общ език между различните професионалисти, за най-добър подход към жертвите и техните семейства;
- Да се насочи вниманието към цялата сложност на случаите на посегателство и свързаните с тях трудности, които могат да възникнат.

Освен способностите и уменията за учителите, ще се подчертае сътрудничеството и ефективната комуникация в рамките на група от професионалисти, уменията за посредничество и управление на конфликти. Това е съществена част от прилагането на Меморандума за разбирателство, тъй като не е достатъчно съществуването на самото споразумение, то трябва да подтиква към реални действия, насочени към добра групова динамика.

Участници:

Професионалистите, участващи в междуинституционалния екип, са много, но основната група е представена от четирима професионалисти:

- Лаура, социален работник от общината: 40-годишна, работеща по конкретния случай от две години, със специфично за тази област обучение. Тя е майка на две деца.
- Милена, детски невропсихиатър от здравните служби: 56-годишна, самотна жена без деца; Тя работи в екипа срещу сексуалното насилие в продължение на няколко години.

- Марко, психолог: 48-годишен, психотерапевт работещ по системно-релационна методология, живее отделно от сина си, присъединил се към екипа наскоро.

- Андреа, психопедагог от местната образователна институция: 35-годишна, без специално обучение за злодеяния спрямо деца, активист за правата на жените.

За целите на случая, на определени етапи от него, могат да бъдат специално поканени и други професионалисти, работещи извън екипа, например преподаватели, културен посредник, гинеколог и т.н.

Малко история

Гая, 15-годишното момиче, и 10-годишният ѝ брат Серджо са част от семейство, състоящо се от баща им, работещ в супермаркет, майка им, домакиня и по-големия им 19-годишен брат, който е безработен.

Момичето първо казва на родителите си, че са били малтретирани от техния съсед. Това дава сили на Серджо да разкаже за дългогодишните сексуални злодеяния срещу себе си. Двата със сестра му разказват за принудителна мастурбация и опипване.

Семейството на жертвите и това на извършителя се познават отдавна, а родителите на жертвите и семейството на извършителя винаги са се отнасяли един към друг като най-добри приятели. Също така, детето на извършителя, момиче, е най-добрата приятелка на Гая. Двете жертви заявяват, че не са казали нищо преди това, поради силните връзки между семействата и изграденото доверие между тях.

Гая страда от няколко бъбречни инфекции. Здравето ѝ се възстановява напълно, едва след като съобщава за посегателствата и прекъсва всички връзки с другото семейство.

Преди да съобщят на полицията, жертвите разказват на семейството си. По-късно става ясно, че и дъщерята на извършителя е била негова жертва. Трите деца били малтретирани в дома на извършителя, докато оставали да спят заедно там.

Съдът за непълнолетни е завел дело и е започнал съдебно производство 5 месеца след съобщаването за злоупотребата.

Семейството на Гая и Серджо обаче няколко пъти се оплаква от дългото време, което е било необходимо на правосъдната институция, за да започне делото и разследването на случая и да накаже мъжа. Семейството казва, че в тази първа фаза, не се чувстват чути и не са достатъчно подкрепени.

Част I:

След като съдът издава първия указ, процедурата на междуинституционалния екип започва, следвайки Меморандума за разбирателство.

Лаура, социална работничка от общината, веднага започва работа по делото. Тя се запознава със семейството и им описва процедурата. По-късно Марко, психолог от служба за семейно консултиране, се среща с родителите на Гая и Серджо, за да ги подкрепи в тяхната болка и страдание, които са силно изразени, след като разбират за случилото се. Милена, невропсихиатърът от здравната служба, и психологът Андреа от образователната служба, също се срещат с жертвите. След два месеца се провежда първата съвместна среща между участващите професионалисти, като междуинституционалният екип споделя първите си забележки по случая:

Лаура, социален работник: "Напомням ви, че в рамките на Меморандума за разбирателство на общината, нашата група трябва да подготви два технически документа. Първият ще бъде разработен скоро след съобщаването за злоупотребата; ние ще напишем втория и до 6 месеца и той трябва да бъде изпратен в съда.

Милена, детски невропсихиатър: "Най-напред, искам да накарам всички да осъзнаят проблема с разминаването във времето на полагане на социалните грижи и на раздаване на правосъдие. Трябва да сме наясно с такъв проблем, за да предвидим всички реакции и емоции от страна на жертвите и техните семейства".

Лаура, социален работник: "Вие сте права, но за щастие от интервютата и домашните посещения мога да заявя, че не съществува риск от нови злоупотреби, благодарение на пълната осведоменост на цялото семейство и силната линия на поведение, възприета срещу стария познат (извършителя)".

Андреа, психопедагог от местната образователна институция: "Свързах се с жертвите и целия училищен персонал, който има отношение към случая, работих с всички, за да намеря най-добрите решения за справяне с положението в училище".

Милена, детски невропсихиатър: "Мисля, че двете жертви показват признаци на подобро здравословно състояние и притъпяване на травмата".

Андреа, психопедагог: "Съгласна съм с вас, видях добър потенциал за устойчивост в тях".

Марко, психологът каза: "Мисля, че можем да се съгласим с факта, че положението е под контрол по отношение на жертвите. Обаче се тревожа за останалата част от семейството. Всъщност, майката изрази голямо страдание, смесено с гняв и безпокойство, превръщащо се в симптоми на депресия".

В края на срещата Лаура използва приноса на своите колеги от екипа за междуинституционална работа, за да напише доклад за съда, включващ първоначален преглед на ситуацията и активиране на първите услуги и ресурси за жертвите и техните семейства.

Част II:

По време на втората си среща на междуинституционалния екип, която се проведе три месеца по-късно, практикуващите специалисти отново споделиха своите професионални становища, констатации и стратегии по случая.

Марко, психолог: "След тези три месеца мога да потвърдя, че в семейството има силно чувство за вина, преди всичко от майката. Тя спонтанно потърси помощта на психиатър".

Лаура, социален работник: "Семейството е много традиционно и в същото време е готово да сътрудничи. След няколко интервюта с тях мога да кажа, че родителите признават сериозността на злодеянието и са готови за действията, предприети от различните професионалисти. Те оценяват нашата работа".

Андреа, психопедагог: "Ако разгледаме състоянието на жертвите, бих искал да съобща за различно поведение на момчето и момичето. Момчето показва признаци на добра интеграция в контекста на неговото ежедневие в училище и се представя доста добре с учението. При момичето обаче се наблюдават относителни трудности".

Милена, детски невропсихиатър: "Да, съгласна съм с вас, такова е и моето наблюдение. Всъщност, препоръчах ѝ да присъства на сеанси с терапевтична група. Те работят с тийнейджъри и местният здравна служба управлява тази дейност. Отговорът ѝ беше положителен, тя прие да присъства на срещите на групата".

Лаура, социален работник: "Препоръчвам и настоятелно предлагам да направим пълна диагноза на положението на момичето и да набележим необходимите услуги в неин интерес. Съдът вече поиска оценка на ситуацията".

Повечето практикуващи специалисти се съгласиха с предложението, с изключение на един.

Милена, невропсихиатър: "Наистина не мисля, че е необходимо, категорично отказвам да продължаваме да оценяваме положението на Гая. Това може да я нарани и травмирира ненужно, и също така моята роля не е да оценявам момичето, това не е включено никъде в Меморандума за разбирателство".

Втората среща приключи с несъгласие. През следващите месеци всички предприети действия бяха продължени, но специалистите, съставляващи екипа, не показаха никакъв интерес да се срещнат за трети път и заявиха, че са твърде заети да го направят, като се има предвид и броят на случаите, в които участват. Всички специалисти споделиха общото неприятно усещане

за странна, негативна атмосфера на втората среща. Те продължиха да си споделят всяка нова информация по телефона и по електронната поща.

С течение на месеците стана ясно, че второто техническо досие няма да бъде съставено. Всеки специалист представи отделен доклад пред съда за непълнолетни, съдържащ информацията, на базата на която съдът следва да реши как да продължи процедурата и да окаже подкрепа на жертвите и техните семейства. Жертвите, Гая и Серджо, не са преминали през официална оценка и в последно време майката, въпреки предлаганите различни услуги, изглежда уморена и показва признаци на депресия, докато по-големият син продължава да се оплаква от действията на правосъдието, тъй като смята, че не е честно на извършителя да му бъде позволено да продължи живота си, сякаш нищо не се е случило. Междувременно майката започна медикаментозно лечение.

Чрез отделните доклади, изпратени до съда за непълнолетни, службите от междуинституционалния екип препоръчват непрекъснат мониторинг на положението и внимание към семейството, изцяло засегнато от ситуацията.

ДИСКУСИОННА КАРТА 15:

- * Каква обратна връзка бихте дали относно тази ситуация?
- * Какви проблеми може да срещне междуинституционалният екип, участващ в този случай?
- * Как бихте се справили със същата ситуация във вашата страна?
- * Какви ще бъдат стратегиите и действията, които ще предприемете, за да откликнете бързо на нуждите на семейството, свързани с желанието за справедливост и подкрепа?
- * Какво научихте от тази история?

ДИСКУСИОННА КАРТА 16:

- * Какви въпроси се повдигнаха?
- * Как бихте се справили с повдигнатите въпроси?
- * Какви действия бихте предприели или предложили в такава ситуация? Бихте ли предложили друг начин, за да се справите с тях?
- * Какво научихте от този казус?

ДИСКУСИОННА КАРТА 17:

- * Какво мислите за резултата?
- * Какви действия бихте предприели в тази ситуация?
- * Можете ли да предложите други начини за приключване на случая?
- * Какво научихте от този казус?
- * Кои умения смятате, че ще са важни и подходящи за специалистите, когато се окаже, че няма съгласие между тях, като част от екипа?

МОДУЛ VII: ПОВИШАВАНЕ НА ОСВЕДОМЕНОСТТА ОТНОСНО СЕКСУАЛНОТО НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците ще могат:

- * Да определят добрите практики за повишаване на осведомеността по въпросите, свързани със сексуалното насилие над деца.
- * Да обясняват начините, по които кампаниите за повишаване на осведомеността трябва да се различават в зависимост от целевата аудитория и контекста.
- * Да определят основните заинтересовани страни и разберат начините, по които те могат да бъдат включени, за да се подкрепи разработването и провеждането на кампании за повишаване на осведомеността относно сексуалното насилие над деца.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Метод	Ресурси
7.1 Повишаване на осведомеността относно сексуалното насилие над деца	Световно кафене	Помагало 12: Добра практика за повишаване на осведомеността, от гледна точка на Център за застъпничество за деца Помагало 13: Добра практика - Национална кампания за повишаване на осведомеността Дискусионни карти 18 и 19

СЕСИЯ 7.1

Цел: Да се изградят умения и способности у специалистите, за повишаване на осведомеността по проблемите, свързани със сексуалното насилие над деца, чрез целенасочени кампании, като се определят методите, стратегиите, ключовите заинтересовани страни, според целта и целевата група на кампанията.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ VII**

ПОМАГАЛО 12: Добра практика - Повишаване на осведомеността от гледна точка на Център за застъпничество за деца

Въведение

Проучванията показват, че значителна част от децата в Европа, между 10% и 20%, са били сексуално малтретирани в детството си. Този феномен обаче не намалява и някои форми на сексуално насилие се превръщат в проблем и причина за все по-голямо безпокойство. Борбата с тези престъпления е много трудна. Децата са уязвими и често се срамуват и се страхуват да съобщават за такива инциденти. Следователно, работата в областта на превенцията и повишаването на осведомеността относно сексуалното малтретиране на деца, е от голямо значение. Повишаването на осведомеността може да обхване широк кръг от дейности: всичко, което ще кара хората да разберат за това, да се обучават или предприемат нещо ново. Един от начините е да се образоват младежите и децата, а също училищният персонал и родителите.

Малко история

За шведското правителство борбата срещу сексуалното малтретиране на деца е приоритет. Целта е децата да не бъдат изложени на такова въздействие. Така на 22 юни 2016-та година, шведското правителство взема решение за актуализиран план за действие за защита на децата от трафик, експлоатация и сексуално малтретиране. Правителствената закрила на правата на детето се основава на тази, описана в Конвенцията на ООН за правата на детето. Планът за действие отразява амбицията на правителството да бъде активно по тези въпроси на международна сцена. Швеция трябва да бъде силен глас за равенство и човешки права. Мерките за предотвратяване на злоупотреби и престъпления срещу деца, наред с други форми на въздействие, включват и повишаване на възможностите на полицията за борба със сексуалните престъпления срещу деца, информация за деца относно това, къде да се обърнат в случай на сексуално насилие, непрекъснато разпространение на факти за случаи на сексуално насилие, както и обучения за професионалисти.⁷

Увеличаването на осведомеността е важен начин за предотвратяване на сексуалното насилие срещу деца. Необходимо е да се разпространява повече информация в тази област, за да се предотврати злоупотребата с деца. За да стане това, са необходими нови методи и нови начини на работа. Ще представим две добри практики, които са проведени в Швеция. Първата добра практика, представя възможни варианти за повишаване на осведомеността, от гледната точка на Център за застъпничество за деца в Линшьопинг (Linköping), насочена е към учителите в училищата и предучилищните заведения. Втората добра практика, е организирането на национална кампания за изучаване и повишаване на осведомеността сред младите хора.

Добра практика 1: Повишаване на осведомеността, от гледна точка на Център за застъпничество за деца

Целта на Центъра за застъпничество за деца, е да позволи на децата, за които има

⁷ <http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/regeringens-handlingsplan-till-skydd-for-barn-mot-manniskohandel-exploatering-och-sexuella-overgrepp-2016-2018.pdf>

съмнение, че е извършено злодеяние спрямо тях, да бъдат в безопасна и благоприятна за тях среда, по време на процеса на разследване.

В детския застъпнически център в Линшьопинг/Linköping, екип от петима професионалисти работи заедно. Екипът се състои от един координатор, двама завършили висше училище по социални науки, един психолог и един помощник на екипа⁸.

Ролята на екипа е фокусирана върху:

- * участие в консултации и изслушвания;
- * подкрепа при кризи на деца и родители;
- * консултиране/напътстване;
- * изграждане на умения и способности и въвеждане на иновации;
- * разследвания, насочени към травми, при сезиране от социалните служби;
- * осигуряване на лечение в центъра за застъпничество за деца;
- * координиране на съвместната работа между различните институционални власти, която да е насочена към постигането на най-добри резултати за детето.

Центърът работи съвместно с различни органи по въпросите за справедливост към децата. Всеки орган трябва да спазва съответното законодателство. Например, прокурорът изпълнява наказателния кодекс, социалните служби работят по Закона за социалните грижи.

Екипът от петима специалисти се събира за среща веднъж седмично, за да обсъжда дневния ред на седмицата, както и други въпроси. Към екипа има и работна група, която се среща веднъж месечно. В допълнение към екипа на центъра за застъпничество за деца, в работната група се канят и следните представители: прокурор, полицейски служители от две различни полицейски управления, представители на социалните служби от девет общини, педиатър, следовател, детско-юношески психиатър и лекар гинеколог (те не участват във всяка среща, а само когато е необходимо).

Друга част от работата в центъра за застъпничество за деца, включва решаване на проблемите с физическото и сексуално насилие срещу деца и повишаване на осведомеността на учителите в училищата и предучилищните заведения. Това се прави основно чрез обучение на учители, при учебни посещения в училищата и в предучилищните заведения.

Статистическите данни, предоставени от Центъра за застъпничество за деца Линшьопинг/Linköping, показват, че повечето от известията за възможно сексуално или физическо насилие са направени от учители. Учителите са важни, защото имат поглед върху всички деца в училищата и предучилищните заведения, те могат да бъдат полезни и като помощници, когато децата посещават детския застъпнически център.

Целта на учебното посещение, е да се представя работата в центъра за застъпничество за деца, да се обсъжда как да се повиши осведомеността относно злоупотребите с деца в ежедневната работа на учителите. Центърът за застъпничество за деца превежда срещите в

⁸ "Om Det Som Inte Ska Hända." Regeringen. Regeringskansliet, Socialdepartementet, 22 June 2016. Web. 13 Apr. 2017.
<<http://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/regeringens-handlingsplan-till-skydd-for-barn-mot-manniskohandel-exploatering-och-sexuella-overgrepp-2016-2018.pdf>>

девет общини в окръга.

Самият метод

Обучението е разработено на базата на приоритетите, които професионалистите си поставят, и които могат да бъдат обобщени като: да дават информация за това, какво представлява Центърът за застъпничество за деца, неговата роля в процеса и да покажат важното значение на смелостта да се обърне внимание и да се чуе това, което детето се опитва да покаже или каже.

Обучението включва следното:

- **Въвеждане в Център за застъпничество за деца, цели и начини на работа.**

Като дават представа за работата на Центъра за застъпничество за деца, те разпространяват знания и дават на участниците по-задълбочено разбиране за целите на тяхната работа и ролята, която изпълняват. С това, също така, те печелят добрата им воля за сътрудничество и тяхното доверие.

- **Ролята на училището и предучилищните заведения, каква е тяхната отговорност, когато става дума за проблем от такъв характер?**

В училищата и в предучилищните заведения учителите се срещат с всички деца, затова е важно екипът да покаже на учителите, че тяхната роля има някои отговорности, за които трябва да знаят.

- **Акт за социални грижи**

Актът за социални грижи играе важна роля, когато става въпрос за уведомяване дали с детето се злоупотребява. Затова екипът има виждането, че това е важна тема за обсъждане. Какво означава и как да се обърне внимание, когато учителите забележат или чуят нещо обезпокоително.

- **Психологическо и физическо насилие**
- **Сексуално малтретиране на деца**
- **Какви предупредителни знаци могат да бъдат забелязани**
- **Осмелете се да чуете и да видите детето**

По какъв начин може да бъде наранено детето и по какъв начин то показва или може да скрие това? Какво означава сексуално малтретиране на деца? Това се обсъжда, за да се получи по-широка перспектива и разбиране. Учебните посещения са важен инструмент за екипа, който предотвратява възможността, децата да не бъдат изслушани или забелязани.

Ролята на учителя е:

- **Да бъде помощник на детето, когато то посещава застъпническия център за деца.**
- **Да има постоянен контакт с детето и родителите.**

За да започне разследването, когато е имало насилие над детето, то трябва да отиде в центъра за застъпничество за деца, а там учителят играе важната роля на негов помощник, защото той е този, който може да създаде усещането за комфорт. Ето защо е важно, екипът да обсъди с учителите необходимостта от техния постоянен контакт с детето и родителите.

Отличните взаимоотношения между деветте общини, училищата и предучилищните

заведения, са изградени чрез предложените възможности за обучение и за последващи разговори по телефона с лице, което ще отговаря за иницирането на комуникацията по определен случай. Лицето за контакт е първият човек, той може да бъде учител например, към когото детето трябва да се обърне, когато е имало случай на насилие.

Методологията

Играждане на взаимоотношения

Ангажиментът за активно играждане и поддържане на дългосрочни взаимоотношения със заинтересованите страни, се основава на три основни ръководни принципа - комуникация, доверие и разбиране на техните нужди.

Съдържание на обучението

Информационният материал, който се предоставя, трябва да бъде насочен към нуждите на заинтересованите страни, с цел да се създаде по-добро разбиране и да се разпространи повече информация за това. Използваният материал също трябва да бъде актуален, например по отношение на новите законодателни промени в страната.

Оценка

Оценката помага да се получи цялостна картина и да се съчетаят различните гледни точки, за да се разбере въздействието на метода. Обратната връзка спомага за правилното развитие на работата, за да се отговори на нуждите на специалистите в контекста на работата, както и да се знае как работят нещата, кои части от модела работят, кои са най-добри и кои трябва да бъдат променени или подобрени.

Резултати и предизвикателства

Чрез учебните посещения, екипът може да види добрите резултати и въздействието им върху работата на учителите. Докладите показват, че тези, които са получили информация на тази тема, имат увереност да задават на децата въпросите кога, къде и как се е случило дадено събитие. Ако учителите са участвали активно в учебната визита в Детския адвокатски център, те подобряват способността си да общуват с децата и да се справят със ситуации на сексуално насилие.

Едно от предизвикателствата пред екипа, е да работи съвместно с различни органи по проблемите на справедливостта към децата. Всеки орган трябва да спазва съответното законодателството. Например, прокурорът има наказателен кодекс, социалните служби имат Закона за социалните грижи. Екипът не смята, че е трудно за заинтересованите страни да си сътрудничат и мисли, че това е нещо, което винаги трябва да се има предвид в работата⁹.

⁹ Kampanj." Nationalencyklopedin. Uppslagsverket, n.d. Web. 13 Apr. 2017. <<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/kampanj>>.

ДИСКУСИОННА КАРТА 18:

- * По какъв начин е възможно вашата организация да работи за повишаване на осведомеността, относно сексуалното малтретиране на деца?
- * По какъв начин вашата организация може да допринесе за повишаване на осведомеността за сексуалното насилие над деца в училищата?
- * Виждате ли някакви прилики с този метод и как работите за повишаване на осведомеността във вашата страна?
- * Кои заинтересовани страни са важни за вашата организация и как поддържате добра връзка с тях?
- * Какво научихте от тази добра практика?

ПОМАГАЛО 13: Добра практика - Национална кампания за повишаване на осведомеността

След инциденти, включващи многобройни съобщения за сексуално насилие срещу младежи на фестивали, включително най-големият младежки фестивал в Европа "Ние сме Стокхолм" през 2015 г., полицията придаде национален статус на случилото се и предприе мерки за предотвратяване и разследване на случаите на сексуално малтретиране на младите хора в обществото. Анализът на ситуацията показва, че има голям брой нерегистрирани случаи, а когато става въпрос за сексуално насилие срещу момичета, среднестатистическите нарушители са мъже между 15 и 25 години.

За известен период от време, за да се повлияе на нагласите и поведението в обществото, на кампанията е даден статут на интензивна дейност от национално значение.¹⁰

Самият метод

Полицейската кампания #tafsainte (в превод „Не на опипването“) 2016 г. е насочена към решаване на въпроса за сексуалното малтретиране на младите хора по време на фестивала. Кампанията е част от работата на полицията, за предотвратяване на сексуално насилие на национално равнище.

Кампанията е насочена към млади хора на възраст между 13 и 19 години. По време на фестивала, са разположени на място голям брой полицейски служители, за да е по-лесно да се докладват престъпления. Там има и мобилен офис, така че младите хора да имат възможността да правят полицейски доклад на място, поставени са камери, чрез които в реално време, полицейските служители могат да наблюдават цялото събитие.

Основната цел на кампанията, е да се обърне внимание и да се повиши осведомеността за сексуално насилие на обществени места и по време на фестивали. Полицията е наясно, че има голям брой нерегистрирани случаи, тъй като мнозина не са запознати с това, че са изложени на риск от престъпление.

За кампанията е произведена специална фестивална гривна, идеята е заимствана от други фестивали. Гривната улеснила първоначалния контакт на полицията с младите хора. При раздаването на гривните, полицейският служител разговарял с младите хора за това, какво означава сексуално насилие, какъв вид престъпление е, какво представлява опипването и същевременно можел да им зададе въпроса, дали някога са били жертви на престъпление? По време на кампанията полицията разкрива, че много млади хора не са били добре информирани по такива въпроси, като например опипването.

Методологията

Задаване на целите на кампанията

¹⁰ <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/kampanj>

Насоките на кампанията и конкретните цели и резултати, трябва да бъдат споделени с всеки, който активно участва в кампанията. Необходимо е да се установи начинът, по който да се оценява успехът на кампанията. Например, да изостри вниманието на широката общественост относно сексуалното насилие.

Установяване на целевата аудитория

Целевата аудитория са хората, групите, организациите или институциите, които трябва да бъдат повлияни така, че да бъдат постигнати целите на кампанията. Те трябва да бъдат определени точно, за да се намерят най-подходящите начини да се достигне до тях.

Разработване на инструменти и канали

Следващата стъпка е да се разработят инструментите и да се избере подходящ източник за предаване на съобщението на кампанията. Да се разработят ефективни прийоми за достигане до целевата аудитория, да се предприемат необходимите действия за постигане на желаните резултати и в крайна сметка, да се постигне целта на кампанията.

Планиране на действията

Кой, какво, кога, къде и как ще направи? Плановете за действие и стратегията на кампанията, се превръщат в специфични насоки на нейните дейности. В зависимост от обхвата си, кампания с няколко под-стратегии (например комуникационна стратегия), може да се нуждае от няколко плана за действие за различните видове дейности. Дори и стратегията на кампанията да изглежда ясна и проста, са необходими планове за действие, за да се осигури ефективно използване на ресурсите и разпределение на отговорностите за всички дейности.

Резултати и предизвикателства

Медийната компания "Шведско радио" прави проучване за това колко заявления за сексуално насилие са били направени от 2015 г. до лятото на 2016 г., резултатът - увеличение от 10 на 111 съобщени престъпления. Нина Рунг, говорител на кампанията, се позовава на изследването и представя извънредно добри резултати. По-голямото внимание от страна на широката общественост, чрез повишаване на осведомеността и провеждането на кампании, води до неоспоримо увеличаване на отчитането на сексуалните посегателства.

Трябва да се отбележи, че кампанията е била критикувана от страна на широката общественост, която се пита дали тази кампания съответства на това, което полицията трябва да работи. Рунг обмисля повишаване на осведомеността, като част от работата за превенция и подчертава ролята на полицията в процеса.

ДИСКУСИОННА КАРТА 19:

- * Как гарантирате, че целевата група разбира съобщението, което искате да изпратите?
- * Би ли било възможно да осъществите подобна кампания във вашата страна?
- * Кои части от представената кампания, бихте могли да реализирате във вашата страна? Смятате ли, че част от кампанията може да бъде трудна за изпълнение във вашата страна? Защо? Какви пречки може да срещнете?
- * Кои неправителствени организации и заинтересовани страни могат да ви помогнат с кампанията?
- * Какво научихте от тази добра практика?

МОДУЛ VIII: Ранно откриване на професионално прегаряне

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците ще могат:

- * Да определят симптомите на прегаряне сред професионалистите, които са ангажирани в съдебни производства, свързани с посегателства над деца;
- * Да се идентифицират факторите, свързани с прегарянето сред професионалистите, занимаващи се с насилие над деца в съдебните производства;
- * Да определят начините за предотвратяване на прегарянето.

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Метод	Ресурси
8.1 Ранно откриване на професионално прегаряне	Обсъждане на казус	Помагало 14: Примерен случай на разпознаване и справяне с ранните признаци на професионално прегаряне Дискусионни карти 20 и 21

СЕСИЯ 8.1

Цел: Да се изградят умения и способности у професионалистите (адвокати, полицейски служители, социални работници, здравни специалисти и училищен персонал) за откриване и обръщане на внимание на ранен етап, на признаци на професионално прегаряне в работната среда.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ VIII**

ПОМАГАЛО 14: Пример от практиката – Разпознаване и обръщане на внимание на ранните признаци на професионално прегаряне

Обобщение

Този казус дава на участниците информация за прегарянето, което може да засегне специалисти, работещи в съдебни производства, занимаващи се с деца, които са жертви на сексуално насилие. Казусът илюстрира как да се открият признаците на професионално прегаряне, какво да се направи, когато се открият и какви стъпки следват.

Ключови думи: Професионално прегаряне, симптоми, превенция, ранно откриване, практикуващи юристи; служители на НПО, полицейски служители, служители от сектор младежка и детска престъпност, служители в социалната сфера; продължаващо професионално развитие в съдебния сектор

Въведение

Професионалистите, които работят с деца и семействата им, в случаите когато е налице насилие над деца, са подложени на много различни натоварвания, едно от най-важните сред тях е професионалното прегаряне. Това е особен вид стрес на работното място, състояние на физическо, емоционално или умствено изтощение, съчетано със съмнения относно компетентността и стойността на работата. Професионалното прегаряне се получава, когато специалистът се чувства претоварен, емоционално изтощен и мисли, че не може да отговори на постоянните изисквания. Случаят подчертава ранните симптоми на прегаряне, разпознава факторите, свързани с прегарянето сред професионалистите и посочва начините за предотвратяване на пълната му проява.

Малко история

Професионалното прегаряне обикновено е състояние, което често се среща сред професионалистите, работещи с хора и техните проблеми. То се проявява чрез хронични междуличностни стресови фактори на работното място, чувство на изтощение, цинизъм, неефективност и откъсване от работата.

Професионалистите, които се занимават със сексуално малтретирани деца в съдебни производства (често са част от мултидисциплинарен екип за разследване от различни области - правоприлагачи, социални, съдебни, медицински), са изправени пред стрес, поради вредните за обществото и личността актове на сексуално насилие, с които се занимават. Емоционални реакции и несигурност за резултата от съдебния процес, потенциално повторно травмиране на жертвата (повтарящи се интервюта, свидетелски показания), тези негативни преживявания могат да доведат до неудовлетвореност, ярост, чувство на безпомощност и т.н.

За да са полезни в помощта си към детето и семейството му по време на този процес, професионалистите трябва да могат:

- а) Да идентифицират причините и симптомите на професионално прегаряне

б) Да знаят как да предотвратят прегарянето.

Най-добрата превантивна мярка и средство против прегарянето е съвместната работа: работа с партньори, работа с адекватен надзор, консултиране с опитни професионалисти в рамките или извън собствената агенция. Работата в рамките на мултиинституционалния екип, който включва професионалисти, участващи в дела за сексуално малтретиране на деца, може също да бъде желаният начин за справяне с тези случаи. Въпреки, че за определени групи професионалисти, такава възможност съществува, много от тях не се възползват от това и като следствие, не могат да се справят с проблема на прегаряне. Затова е важно, специалистите да могат да определят симптомите на професионално прегаряне и да се справят с проблема, тъй като прегарянето влияе върху тяхната професионална работа, а вследствие и на децата, участващи в производството.

Участници:

Мая, 27-годишна жена, която работи в продължение на пет години като държавен прокурор и е ръководител на отдела по детската сексуална и семейна престъпност.

Част I:

Мая е държавен прокурор, който се занимава с престъпленията спрямо хора в неравностойно положение, с малолетни, със сексуална и семейна престъпност. Тя е ръководител на отдел и е смятана за много успешна в работата си. В продължение на няколко месеца тя се чувства уморена, липсва ѝ енергия, сутрин ѝ е трудно да стане от леглото, защото има проблеми със съня през нощта. Събужда се посред нощ, притеснявайки се за случаите, за които отговаря. Напоследък се чувства неудовлетворена от работата си, която иначе така обича. В момента тя се занимава с няколко трудни и емоционално изтощителни случая, и е силно притисната от времето за приключването им, налага се да работи много часове извънредно. Има две деца и изпитва сериозни трудности да балансира между личния живот и професионалните си задължения. Напоследък тя се чувства превъзбудена, особено когато е с децата си. Определено от известно време, не се чувства добре физически и емоционално.

Мая започва да си задава въпроса, дали е уместно да работи тази работа. Тя се занимава с няколко трудни случая в продължение на много месеци, включително със случаи на сексуално насилие над деца. В един от тях, тя разбира, че е напълно безпомощна заради закон, според който, трябва да обясни на жертвите, че не е наложително да свидетелстват срещу близките си поради последствията за извършителя от техните свидетелски показания или други действия. Поради голямата тежест на отговорността, конкретното дете не пожелава да свидетелства срещу баща си и процесът приключва с оправдаването му. Мая се чувства безпомощна и победена.

При друг случай на сексуално насилие срещу дете, тя вече дълго време очаква становището на съдебния експерт. Освен това, тъй като едно експертно мнение не е достатъчно, тя трябва да изчака и ново. Според нея, процесът се проточва твърде дълго, причинявайки непоправима вреда на детето, което трябва да повтаря историята няколко пъти. Тя изпитва съжаление към детето и чувства, че трудно може да допринесе за неговото благополучие. В момента се чувства замаяна и напълно обезнадеждена от живота и въпреки многобройните си успехи, тя започва да счита работата си за пълен провал.

Мая никога не е споделяла с колегите личния си живот и това което чувства. Освен това смята, че като ръководител на отдела, тя трябва да бъде "най-силната".

Част II:

Мая получава телефонно обаждане от съдебния експерт, от когото очаква изготвянето на допълнителен доклад, относно сексуално насилие срещу дете. Той ѝ обяснява, че това е изключително сложен случай, и че се нуждае от още една седмица, за да представи окончателното си мнение. След разговора с него, Мая изведнъж чувства силна болка в гърдите и недостиг на въздух. Като цяло тя не се чувства добре и за първи път в професионалната си кариера, Мая е нетърпелива да си тръгне и да се прибере къщи по-рано. Усеща напрежение и раздразнителност, които прерастват в гневен изблик, в разговора ѝ с най-големият ѝ син, който любезно ѝ иска разрешение да отиде на гости при приятел от другата страна на улицата.

ДИСКУСИОННА КАРТА 20:

- * Можете ли да разпознаете основните симптоми на професионално прегаряне в случая на Мая?
- * Какви са основните причини за прегарянето на Мая?
- * Какви по-нататъшни стъпки бихте предприели, ако бяхте на мястото на Мая?

ДИСКУСИОННА КАРТА 21:

- * Как балансирате между изискванията на вашата работа и личното ви благополучие?
- * Какво може да се направи по време на работа за предотвратяване на тези ситуации?
- * Какво научихте от случая с Мая?
- * Имали ли сте някога прегаряне в работата? Какви са причините? Как успяхте да го управлявате и справихте ли се с него? Бихте ли го обсъдили с някой от вашите колеги?

МОДУЛ IX: Децата като нарушители

ЦЕЛИ

В края на този модул участниците ще могат:

- * Да се запознаят с въпросите, свързани с работата с деца-нарушители
- * Да определят възможните професионални нагласи спрямо децата-нарушители
- * Да определят подходящите професионални умения, които да използват в работата с децата-нарушители и техните семейства

СХЕМА НА МОДУЛА

Сесии	Метод	Ресурси
9.1 Разпознаване на професионалните нагласи и поведение при работа с деца, извършители на престъпления и техните семейства	Обсъждане на казус	Помагало 15: Примерен случай за разбиране на професионалните нагласи при работа с деца-нарушители Дискусионни карти 22, 23 и 24

СЕСИЯ 9.1

Цел: Да се повиши осведомеността на специалистите по въпросите, свързани с децата-нарушители, и да се подобрят професионалните умения при работа с децата-извършители на престъпления и техните семейства.

**ПОМОЩНИ
МАТЕРИАЛИ
МОДУЛ ІХ**

ПОМАГАЛО 15: Примерен случай за разбиране на професионалните нагласи и поведение, при работа с деца-нарушители

Обобщение

Целта на това изследване е да помогне на професионалистите (адвокати, полицейски служители, психолози, социални работници) да придобият по-задълбочено разбиране на собствените си професионални нагласи и поведение, при работата си с деца-нарушители и да приложат придобитите умения, за да подобрят професионалните си резултати. Професионалистите ще трябва да открият подходящите умения и методи, за да могат компетентно да се намесват в случаи с деца-нарушители и техните семейства.

Ключови Думи

Деца правонарушители, професионални интервенции, професионални нагласи, професионално поведение, професионални умения, пренасочване на реакциите.

Определения

Професионална нагласа: Професионалното отношение/нагласа, може да се определи като предразположение, чувство, емоция или мисъл, която поддържа идеите и смисъла на професията и служи като основа за професионално поведение.

Професионално поведение: Професионалното поведение може да се опише и като "поведенчески професионализъм" - да се държиш по начин, чрез който да се постигнат оптимални резултати в професионалните задачи и взаимодействия.

Пренасяне: Пренасянето/предаването е психологическо явление, при което индивидът пренасочва емоции и чувства, често несъзнателно, от един човек към друг. Прехвърлянето може да бъде както положително, така и отрицателно.

Въведение

Работата с млади сексуални престъпници често е предизвикателство. Всяка професия предоставя набор от ценности и възможни действия, които могат да допренесат за подпомагането на младите извършители на сексуални престъпления. Изграждането на ефективни работни отношения, основани на доверие, което не е осъдимост, може да помогне да се направи разлика в подпомагането на хора, които са били заклеени. Важно е професионалистите да използват подходящи умения, с които да подкрепят тази група и техните семейства. Също така е от решаващо значение, практикуващият професионалист да се стреми обективно да балансира между работа с факти и предразсъдъците, или да не проявява прекалено съпричастие към извършителя. Специалистите, също така трябва да се стремят да подкрепят семействата на нарушителите, като ангажират помощни служби.

Малко история

Терминът "непълнолетен сексуален извършител" се използва и се отнася не само към такива деца, а за всяко дете, което има проблеми със сексуалното поведение или сексуалната агресия, независимо дали е имал досег със законодателството. По-голямата част от случаите на

младежка сексуална агресия, включват подрастващи мъже извършители, въпреки това, редица клинични проучвания посочват наличието и на представители от женски пол, а дори и предпубертетни младежи, които са имали сексуално обидно поведение. Младежката сексуална престъпност, изглежда преминава и през расовите и културни граници.

Идентифицирани са редица етиологични фактори (предразполагащи случайни влияния), за които се смята, че помагат да се обясни произходът на детското сексуално насилие. Факторите, на които е обърнато най-голямо внимание до този момент включват: случаи на насилие, достъп до порнографски материали, злоупотреба с вещества и излагане на агресивни ролеви модели. Докато сексуалната агресия може да се появи в началото на процеса на развитие, няма убедителни доказателства, които да предполагат, че мнозинството от младите сексуални престъпници вероятно ще станат възрастни сексуални престъпници. Въпреки че наличните данни не показват, че по-голямата част от младите сексуални престъпници са с бъдещ статус на възрастни сексуални насилници, счита се, че правната и психологическа здравна намеса от страна на специалистите, са важни за възпиране на продължаването на подобно поведение.

За най-ефективна намеса се смята комбинацията от законови санкции, мониторинг и специализирано клинично програмиране. За да могат младите да участват в програмите за лечение, те трябва да са склонни да се справят с проблемите си и да спазват терапевтичните препоръки. Клиничното програмиране за млади сексуални престъпници, обикновено включва комбинация от индивидуални, групови и семейни терапии. Освен това, много програми предлагат подпомагащи психо-образователни групи за семействата на тези младежи. Младежите, които показват по-широки психиатрични или поведенчески проблеми (например злоупотреба с вещества), може да изискват допълнителни терапии (напр. лечение от наркотици/алкохол, психиатрични грижи и т.н.)¹¹.

Участващи:

Паоло, седемнадесетгодишен сексуален извършител.

Част I: Първа среща на Паоло с професионалисти, работящи в системата за непълнолетни

Паоло е слаб и висок седемнадесетгодишен тийнейджър. Страда от белезите по лицето си. Той е роден в заможено семейство, родителите му са решили да се разведат преди няколко години. Оттогава Паоло живее с майка си. Той е извършил сексуални престъпления срещу две деца на възраст 10 и 11 години (негови доведени братя, единият е син на партньорката на баща му, а другият е син на партньора на майка му).

Службата за правосъдие за непълнолетни поема неговия случай. Паоло е подпомаган от екип от специалисти, състоящ се от социален работник и психолог. След като оценяват случая, терапевтите се съгласяват, че най-добрата стратегия, която трябва да следват, е непълнолетният "да признае фактите", за да му се помогне да поеме пълната отговорност. Отричането е начинът, по който непълнолетните нарушители се опитват да се защитят срещу заклеяването и социалното осъждане, породени от техните насилствени действия.

Когато Паоло започва да говори за престъпленията си, той трябва да се изправи пред бурната реакция на един от социалните работници, който също има син на 11 години. Терапевтите решават да напуснат стаята и да споделят мненията си, като междуременно възстановяват

¹¹ Hunter, J. *Understanding juvenile sex offenders: Research findings and guidelines for effective management and treatment*. Institute of Law, Psychiatry & Public Policy University of Virginia, <https://www.ncjrs.gov>

спокойствието. Когато отново влизат в стаята, те са готови да слушат думите на Паоло. В края на сесията, Паоло изглежда облекчен, сякаш изповедта е свалила товар от гърба му.

Част II: Среца със семейството на Паоло

Терапевтите насърчават Паоло да говори с родителите си и да им разкаже истината за престъплението си. Това е много възлов момент за всички участващи страни. Паоло е облян в сълзи, когато поема пълната отговорност за престъпленията и моли родителите си за прошка, въпреки че както сам признава, не може сам да си прости.

Баща му се съгласява да участва в следващите сесии, докато майка му не схваща напълно последиците от престъплението и показва пренебрежително отношение (тя смята деянието за "само момчешка работа"). След като напразно се опитват да включат майката на Паоло в лечението, социалните работници решават да продължат да работят с тийнейджъра и баща му, който е обезпокоен и безпомощен.

В този момент, основната цел на терапевтите е да работят за повишаване на емпатията и социалните умения на тийнейджъра ("Мислил ли си някога за последствията от твоето поведение? Помислял ли си някога за това, какво чувства жертвата? А ако ти беше жертвата, как щеше да се чувстваш?" и т.н.). Паоло започва изграждането на връзка с терапевтите си. Благодарение на това, той най-сетне желае да сподели миналите си преживявания. Той казва, че никога не се е чувствал приет или обичан от родителите и съучениците си, и е изпитвал чувство на неудовлетвореност в различни социални ситуации. Паоло се бил затворил към хората, не можел да контролира сексуалните си желания и да управлява яростта и гнева си срещу външния свят.

Част III: Етапът на намеса

В рамките на индивидуалното лечение, терапевтите насърчават Паоло да участва успешно в професионални и спортни дейности. Той успява да запази ангажиментите си, макар че често се страхува от това, да не успее. Тези дейности насърчават самочувствието му, което му позволява да стане емоционално независим от родителите си. Това е началото на нова икономическа и емоционална самостоятелност за него. Паоло изразява желание да се извини на жертвите си, но разбира за гнева към него, от страна на майките на жертвите. Всъщност, Паоло иска да се дистанцира от отрицателното отношение и на собствената си майка. Социалните работници и родителите на жертвите се съгласяват, че все още е твърде рано да се стигне до извинение. Паоло обаче, отново започва да комуникира с майката на една от жертвите, като си пишат взаимно писма. Изминава една година и Паоло разбира, че все още трябва да работи върху себе си, но се стреми да поеме отговорност за собствения си път.

ДИСКУСИОННА КАРТА 22: *Разбиране на професионалните чувства и поведение (Част I)*

- * По ваше мнение, какви са чувствата на социалните работници към младежа сексуален извършител?
- * Можете ли да обясните, как се третираат случаите на непълнолетни сексуални престъпници във вашата страна?
- * След като прочетете първата част от историята, можете ли да разберете кои условия улесняват признанието, от старана на извършителя? Познавате ли други техники, които ще бъдат полезни в една и съща ситуация?

ДИСКУСИОННА КАРТА 23: *Работа със семействата на нарушителите и засилване на емпатията (Част II)*

- * Какво мислите за включването на родителите/семействата в терапията?
- * По Ваше мнение, какви са основните трудности при работата със семействата на извършителите?
- * Имате ли някакви предложения, относно техники и методологии, които могат да помогнат на социалните работници да повишат съпричастността и социалните умения на извършителите?

ДИСКУСИОННА КАРТА 24: *Етапът на намеса (Част III)*

- * Споделяте ли целите на социалните работници?
- * Смятате ли, че съществуват алтернативни методи за справяне с аналогични случаи?
- * С какви методологии и поведенчески рамки сте се запознали в кариерата си?

ΠΡΕΠΡΑΤΚΙ

Council of Europe. 2007. *Council of Europe Convention on the protection of children against sexual exploitation and sexual abuse*. Lanzarote. Council of Europe Publishing.

Council of Europe. 2011. *Guidelines of the Council of Ministers of the Council of Europe on Child-friendly justice*. Council of Europe Publishing

Сдружение Институт по социални дейности и практики, Сексуално насилие над деца. Диагноза и интервенция

Δημητρίου, Λ. (2012). *Τα 6 πρώτα χρόνια της ζωής*. Αθήνα: Πεδίο, 7th έκδοση)

Фондация „Ничии деца“, Как да защитим децата срещу сексуална злоупотреба?, Наръчник за родители и професионалисти

Grassedonio et al. 2011. *JUST Juvenile Justice*. Save the Children Italy.

Hunter, J. 1999. *Understanding juvenile sex offenders: Research findings and guidelines for effective management and treatment*. Institute of Law, Psychiatry & Public Policy University of Virginia

Kimberly, J. S. and Jeglic, E. (2008). Factors affecting attitudes toward juvenile sex offenders, *Journal of Child Sexual Abuse*, 17, 2. (Module IX- Working with child offenders).

Lo Cascio, M. & Ciulla, G. (2013) *Teorie e strategie di intervento con minori abusanti all'USSM di Palermo*, in “Minori che abusano” (Eds Di Vita, A.M. & Salierno, R.), CISU.

Regeringen. 22 June 2016. *Om Det Som Inte Ska Hända*. Regeringskansliet, Socialdepartementet

Thayer-Hart, N. 2007. *Facilitator Tool kit, a guide for helping groups get results*, University of Wisconsin

United Nations. 1989. *Convention on the Rights of the Child*.

UNDOC & UNICEF. 2009. *Handbook for professionals & Policy makers on justice in matters involving child victims & witnesses of crime*

UNICEF & Penal Reform International. 2006. *Juvenile Justice Training Manual*.

Kampanj." Nationalencyklopedin. Uppslagsverket, n.d. Web. 13 Apr. 2017.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/kampanj>

HFC
"Hope
For
Children"